

Københavnsprojektet:
FORESTILLINGER OG VIRKELIGHED OM SKOLETRIVSEL

**- et forsøg på at mindske sociale misforståelser og øge skoleglæde
blandt elever på skoler i udsatte områder**

af

Flemming Balvig, Lars Holmberg & Aydin Soei

For Københavns Kommune
Marts 2023

AFFORD

© Københavnsprojektet: FORESTILLINGER OG VIRKELIGHED OM SKOLETRIVSEL
- et forsøg på at mindske sociale misforståelser og øge skoleglæde blandt elever på skoler i udsatte områder.
af Flemming Balvig, Lars Holmberg & Aydin Soei
Version 2: Marts 2023.
Udgivet af:
AFFORD Aps – Akademiet for Forebyggelse Danmark
Bykildevej 12, kld.
2500 Valby
Tlf. +45 41 444 730
Mail: info@afford.dk
Hjemmeside: afford.dk
ISBN 978-87-999463-9-6

FORORD

Denne rapport omhandler en kortlægning af adfærd og sociale misforståelser blandt skoleelever vedrørende risikoadfærd og – især – holdninger til skole og undervisning mm., samt resultaterne af et forsøg på at reducere eventuelle fejlslagne oplevelser og opfattelser (social pejling).

Projektet har haft fokus på udskolingslever (7.-9. klasse) i otte skoler i Københavns Kommune, hvoraf de fire var beliggende i såkaldt udsatte områder, mens de øvrige fire var naboskoler i ikke-udsatte områder.

Udover udskolingsleverne i de otte skoledistrikter har også indgået lærere, pædagoger, SSP-medarbejdere og forældre, altså de voksne omkring de unge.

Vi vil i den forbindelse takke de elever, forældre, lærere, pædagoger og SSP-medarbejdere, der har bidraget til undersøgelsen ved at besvare spørgeskemaer om skole og risikoadfærd.

Særligt vil vi takke de elever, der deltog i de temadage, der var en central del af forsøget, og de lærere, der gennemførte selve forsøget.

Vi vil også takke TrykFonden, som via Københavns Kommune har støttet projektet økonomisk, samt Københavns Kommune for deres interesse i projektet, og som også selvstændigt har støttet såvel økonomisk som på anden vis.

Også vores studentermedhjælpere, Barbara Marstrand og Cecilie Kirsch Kromann, samt vores praktikanter, Anine Larsen og Mille Thierry, fortjener stor tak for at holde snor i de mange og komplicerede tråde i projektet.

Den første rapport, der var af intern karakter, blev udgivet i august 2022. Nærværende version er i sammenfatningen blev suppleret med nogle oplysninger om den langsigtede udvikling i det primære forsøgsområde, Tingbjerg.

København – marts 2023
Flemming Balvig, Lars Holmberg og Aydin Soei

INDHOLDSFORTEGNELSE

FORORD	3
INDHOLDSFORTEGNELSE.....	4
1. RESUMÉ OG KONKLUSIONER.....	5
2. INDLEDNING OG BAGGRUND	11
2.1 Baggrund – forløberen for denne undersøgelse.....	12
3. KORTLÆGNING: FOREKOMSTEN AF SOCIALE MISFORSTÅELSER VEDRØRENDE HOLDNING TIL SKOLE OG RISIKOADFÆRD.....	15
3.1. Metodisk redegørelse, første del: Kortlægning af sociale misforståelser.....	15
3.2 Holdning til skolen – sociale misforståelser blandt udskolings elever og voksne på 7.-9. klassetrin.....	18
Forældrebesvarelser vedrørende holdning til skolen	22
Besvarelser fra personale og SSP vedr. holdning til skolen.....	23
3.3 Rus- og nydelsesmidler – tobak, snus og alkohol	25
3.4 Kriminalitet og stigmatisering – vold, tyveri, hærværk og udenforskab.....	28
3.5 Kortlægning af sociale misforståelser – konklusion.....	32
4. FORSØG: KAN SOCIALE MISFORSTÅELSER VEDRØRENDE HOLDNING TIL SKOLEN SAMT FAKTISK SKOLETRIVSEL OG BEGÅELSE AF KRIMINALITET ÆNDRES GENNEM SOCIAL PEJLING?	35
4.1 Metodisk redegørelse, anden del: Gennemførelse af social pejling	36
Evaluerings af den sociale pejling.....	36
4.2 Udvikling i antagelser om andre elevers holdninger til skolen.....	38
Udvikling i forskellige aspekter af syn på skolen	38
Udvikling i forhold til køn.....	39
Udvikling på klassetrin.....	40
4.3 Udvikling i elevernes faktiske holdning til skolen	42
Udvikling i forhold til køn.....	43
Udvikling på klassetrin.....	44
4.4. Udvikling i kriminalitet.....	46
BILAG A. EKSEMPEL PÅ ARBEJDSPAPIRER ANVENDT VED TEMADAGEN	49
BILAG B. LÆRERVEJLEDNING TIL TEMADAGEN	53
BILAG C. EKSEMPEL PÅ DE ANVENDTE SPØRGESKEMAER	57

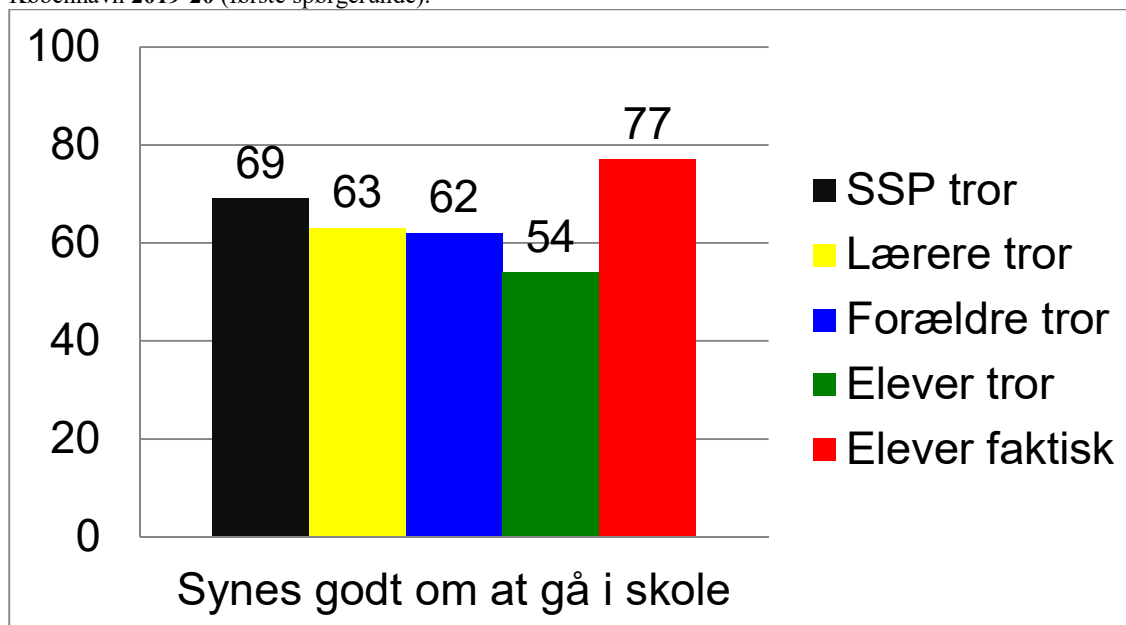
1. RESUMÉ OG KONKLUSIONER

I nærværende rapport gengives resultaterne af en række skoleundersøgelser, der primært har fokuseret på elevers faktiske skoletrivsel *samt* på disse elevers forestillinger om, hvordan deres skolekammerater trives. I mere begrænset omfang er tillige undersøgt forekomsten af forskellige former for risikoadfærd og elevernes forestillinger om hinandens risikoadfærd. Alle undersøgelser er foretaget i perioden 2019-21.

Undersøgelserne er foretaget blandt unge i udskolingen (7.-9. klassetrin) på otte skoler i Københavns Kommune: fire skoler beliggende i såkaldt udsatte boligområder (i projektet benævnt ”forsøgsskolerne”), og fire naboskoler i ikke-udsatte boligområder (i projektet benævnt ”kontrolskolerne”). Eleverne er først og fremmest, men ikke kun, blevet spurgt til deres egen adfærd og holdning til skolen samt, hvordan de tror, deres kammerater ser på skolen.

Ud over spørgsmål til eleverne om deres skoletrivsel mv. har også skolernes personale (lærere og pædagoger), elevernes forældre samt SSP-medarbejdere i områderne besvaret spørgsmål om, hvordan de forestillede sig, eleverne havde det med skolen.

Opstilling 1.1. Procent elever på 7.-9. klassetrin i fire forsøgsskoler og fire kontrolskoler, som synes vældig eller temmelig godt om deres skoleforhold, samt antagelser herom fra elever og de voksne, der omgiver dem. København 2019-20 (første spørgerunde).

I opstilling 1.1 ses elevernes opfattelse af deres skoleforhold.¹ Disse data vedrører alle de undersøgte elever (7.-9. klasse) under ét på alle de undersøgte otte skoler. Data hidrører fra de

¹ Der er stillet i alt fire spørgsmål om skoleforhold. Eleverne er blevet spurgt, hvad de synes om at gå i skole, om undervisningen, om lærerne samt om hvad de synes om det sociale fællesskab i klassen. Tilsvarende er elever, skolepersonale, forældre og SSP-medarbejdere spurgt, hvor mange elever, de tror, der synes temmelig eller vældig godt om de fire forhold (forældrene er ikke stillet spørgsmål om elevernes syn på lærerne). Procentangivelserne i opstillingen er et gennemsnit af svarene på de fire spørgsmål.

første undersøgelser (i 2019 og 2020), dvs. inden et forsøg med social pejling blev gennemført på de fire af skolerne.

Det fremgår af opstillingen, at der hos eleverne herskede en udbredt social underdrivelse: Eleverne troede, at andre elever var meget mindre tilfredse med skolen, end de faktisk var. Omkring tre ud af fire elever var positivt stemt over for skolen, men de troede, at kun lige godt halvdelen af deres skolekammerater var positive. De sociale underdrivelser omkring skoletrivsel var af en sådan størrelsesorden, at det sandsynligvis påvirke skolekulturen negativt. Sådanne sociale misforståelser kan bidrage til en "tavshedens spiral" og en skolekultur, hvori elever ikke taler højt om egen skoletilfredshed, fordi de tror, at normen og holdningen er en anden blandt en væsentlig del af de øvrige elever. Det kan påvirke såvel tilstedeværelsen som indlæringen i skolen negativt, og eventuelt også hvordan eleverne selv faktisk trives med skolen.

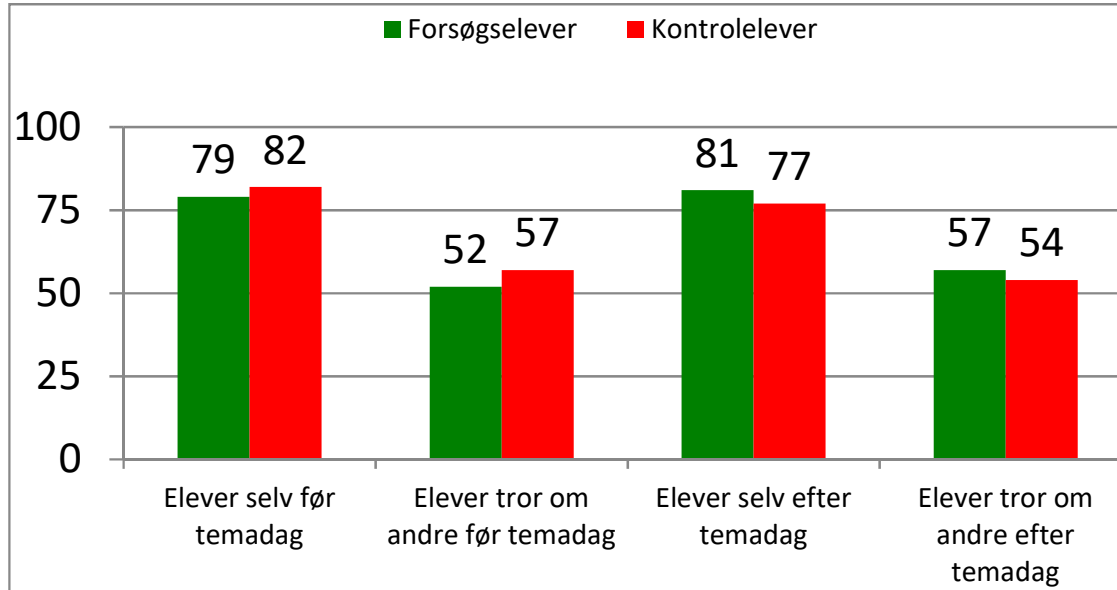
Det fremgår af opstillingen, at også skolepersonale og forældre (samt i mindre grad SSP-personalet) undervurderede andelen af elever, der var positivt indstillede over for skolen. De voksne omkring de unge kunne dermed mere eller mindre ubevidst komme til at understøtte en negativ skolekultur.

Disse undersøgelsesresultater og ikke mindst perspektiverne i dem bestyrker, at der kan være god grund til at forsøge at korrigere de sociale misforståelser vedrørende, hvordan man – det være sig de unge selv som de voksne omkring dem – oplever skoletrivsel. På baggrund af en tidligere undersøgelse – "Tingbjergundersøgelsen" fra 2017 – kom forekomsten af de sociale misforståelser ikke bag på os, og det er baggrunden for, at der i nærværende projekt har været indbygget et sådant forsøg med *social pejling* – som det kaldes.

I de fire skoler i de udsatte boligområder, "forsøgsskolerne", blev elever – på 7. og 8. klassetrin – på en temadag klassevis præsenteret for deres egne besvarelser af spørgsmål om skolen, samt deres sociale misforståelser i forhold til kammeraterne. De blev derefter bedt om at arbejde med de sociale misforståelser, undersøgelsen afdækkede. Det mundede ud i, at der i klasserne blev udarbejdet forslag til, hvad man kunne og burde gøre for at få et mere retvisende syn på hinanden. Omkring et år senere besvarede eleverne, som nu befandt sig på næste klassetrin, 8. og 9. klassetrin, igen spørgeskemaet med henblik på at vurdere, om den sociale pejlingsindsats havde påvirket deres holdning til skolen og deres sociale misforståelser. Som sammenligningsgrundlag blev der foretaget tilsvarende undersøgelser i de fire "kontrolskoler", hvor der ikke var foretaget social pejling. De overordnede resultater af dette forsøg er gengivet i opstilling 1.2.

I opstillingen indgår alene data fra de klassetrin, som deltog i selve indsatsen, dvs. 7.-8. før temadagen og 8.-9. efter temadagen. På grund af coronanedlukninger m.v. viste det sig vanskeligt at opnå lige så høje svarprocenter ved efter-målingerne som ved før-målingerne. For at mindske den mulige indflydelse af lave svarprocenter er der i den endelige effektmåling udeladt den forsøgsskole og den kontrolskole, hvor dette var et særligt stort problem.

Opstilling 1.2. Procent elever på 7.-8. klassetrin før temadagen og 8.-9. klassetrin efter temadagen, som synes vældig eller temmelig godt om skolen, samt antagelser herom – fordelt på **tre forsøgsskoler og tre kontrolskoler**, København 2019-21.

Det fremgår af opstilling 1.2, at der i kontrolskolerne er sket en lille øgning af de sociale underdrivelser vedrørende skolekammeraternes forestillinger om positive holdninger til skolen, mens der i forsøgsskolerne er sket en – lidt større – mindskning. Når man ser på ændringerne, 1) i perspektiv af den mulige mindskning, det potentielt ville være muligt af de sociale underdrivelser, 2) på resultaterne for hver enkelt af de fire specifikke dimensioner af skoletrivsel, der er belyst i undersøgelserne, 3) samt på ændringerne for undergrupper opdelt efter køn og klassetrin, *synes den sociale pejling at have reduceret de sociale underdrivelser vedrørende kammeraternes skoletrivsel med i størrelsesordenen 20 pct.* Som man kunne forvente ud fra de forholdsvis små tal, der er tale om, er ændringerne gennemgående ikke statistisk signifikante, men de er tæt på at være fuldstændig konsistente (gælder for alle trivselsspørgsmål, alle undergrupper osv.), hvilket næppe ville være tilfældet, hvis resultaterne var helt tilfældige. Den sociale pejling ser altså ud til at have haft en vis succes med at give eleverne en mere korrekt opfattelse af, hvordan deres skolekammerater trives i skolen.

At elever oplever, at flere af deres kammerater synes godt eller vældig godt om at gå i skole end før den sociale pejling, behøver ikke nødvendigvis have den konsekvens, at der også bliver flere, der selv trives med deres skolegang m.v. I givet fald kan vi heller ikke vide, om det er de mindskede sociale underdrivelser vedrørende skoletrivsel, der i så fald har slået igennem, eller om det fx er en effekt af den sociale pejling som sådan, hvor man kan være kommet tættere på hinanden, og/eller fordi man synes, at skolen har gjort noget godt.

Under alle omstændigheder er det den effekt, vi finder: Hvor der i kontrolskolerne under coronapandemien er sket en reduktion med hensyn til, hvor godt eleverne trives i skolen, så er der en – lille – stigning i trivslen i de forsøgsskoler, hvor man har haft en temadag med social pejling. Når man ser på de forskellige delspørgsmål og undergrupper og det potentielt mulige,

viser det sig, at effekten i retning af større skoletrivsel ikke er helt så konsistent som ved mindskningen af de sociale underdrivelser, og den er heller ikke helt så stor – i størrelsesorden en øgning af skoletrivslen på 15 pct. – men den er der altså.

Det er særligt bemærkelsesværdigt, at tilsvarende gunstige effekter som for skoletrivsel i forsøget med social pejling findes for visse former for risikoadfærd såsom begåelse af vold, tyveri og hærværk, som er blevet mindsket.

Det skal understreges, at især effektundersøgelsen på grund af coronanedlukningerne m.v. og deraf afledte konsekvenser baserer sig på et mere usikkert grundlag, end det var tænkt, og hvordan det burde være. Hvordan det konkret kan have indvirket på resultaterne, og i hvilken retning, kan man kun gisne om. Det skal også understreges, at de fundne effekter gennemgående ikke er voldsomt store.

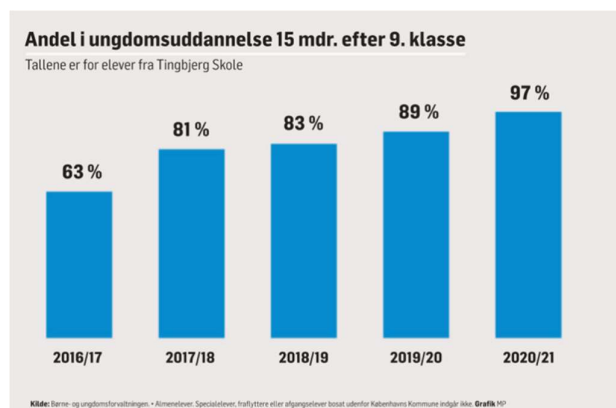
*

Endnu mere interessant end de umiddelbare effekter, som er dem, vi har målt i det gennemførte projekt, er de mere langsigtede. Er det tiltag, der over tid sætter sig i form af nogle afgørende virkninger, eller er de umiddelbare virkninger bare forbigående krøller på halen?

Det centrale spørgsmål i projektet og afsættet for de øvrige spørgsmål har været, hvor godt elever i folkeskolen ”hænger på skolen”. En ultimativ og langsigtet målestok for, hvor godt man er lykkedes med at få eleverne til udvise større skoleglæde m.v., er, hvor mange der så efter, at de er færdige med folkeskolen, fortsætter i en ungdomsuddannelse.

Blandt forsøgsskolerne var Tingbjerg Skole den, hvor det hele startede (i 2016 – jf. rapporten ”Tingbjergundersøgelsen” fra 2017), og hvor der over tid er foretaget flest undersøgelser og tiltag. Her har vi derfor det bedste grundlag for at vurdere eventuelle langtidsvirkninger, og det er blevet oplyst, at udviklingen har været følgende med hensyn til, hvor mange elever, der efter folkeskolen er fortsat i en ungdomsuddannelse:

Opstilling 1.2. Pct. i ungdomsuddannelse 15 mdr. efter de har forladt 9. klasse på Tingbjerg Skole, 2016/17 til 2020/21.

Kilde: Artikel i *Politiken* 12.01.2023

Det viser sig, at på blot fire år, fra 2016/17 til 2020/21, er andelen af unge, der 15 måneder efter, at de forlod Tingbjerg Skole efter 9. klasse, befandt sig på en ungdomsuddannelse, øget fra færre end to ud af tre (63 pct.) til næsten alle (97 pct.). Det er nu langt over landsgennemsnittet, der i 2020/21 var 86 pct. Dette er selvfølgelig særdeles bemærkelsesværdigt i sig selv, men også fordi Tingbjerg Skole befinder sig i et såkaldt udsat område, der for ikke længe siden var på regeringens ”ghettoliste”. Mere end 80 pct. af de omkring 600 elever på skolen er to-sprogede.

I et interview med dagbladet Politiken, 12.01.2023, forklarer skolens leder, Marco Damgaard, at man efter pilotundersøgelsen for seks-syv år siden – ”Tingbjergundersøgelsen” (2017) – påbegyndte en *turnaround*, der som fokus har haft elevernes forestillinger om hinanden og lærernes og forældrenes forestillinger om elevernes forhold til skolen m.v.:

»Vi begyndte at have oprigtige, positive og høje forventninger til eleverne og deres forældre. Det kan lyde lidt hippie-agtigt, fordi det handler om mindset. Men det flytter bjerge, ... I samarbejde med tre forskere fik skolen lavet en undersøgelse, der viste, at andelen af elever på skolen, der var meget glade for at gå i skole, var markant højere, end deres lærere og forældre troede, ligesom mange flere end forventet gik med uddannelsesdrømme. ... Vores forventninger var misvisende. Vi troede meget dårligere om de unge, end hvad der egentlig var rigtigt. Det kunne vi ikke være bekendt. Undersøgelsen gav en brændende platform til at ændre det og sige: Vi skal bevise, at vi kan og vil og har nogle dygtige børn og unge. Det blev vores fælles mission. ... Gennem mus-samtaler, lærermøder og forældremøder begyndte et stort arbejde. ... Alle skulle være med på det og tro på børnene. For det, vi vander, gror. Hvis børn og unge møder dygtige voksne, der helt oprigtigt tror på dem og har høje forventninger, vil de langt størstedelen af tiden gøre alt, hvad de kan for at imødekomme de forventninger. Og så vil de tro på sig selv«. ²

Højere forventninger, hvordan? – spørger intervieweren: »At man gider dem og ikke giver op på dem. At man tror på dem. Mange børn har oplevet, at lærere og pædagoger har tænkt: Det lykkes alligevel aldrig, men jeg er her jo og får løn for det. Det kan de mærke, om der er en oprigtig tro på dem«.

Det sociale pejlingsarbejde med forestillingerne om elevernes forhold til skolen fremhæves som udgangspunktet og drivkraften gennem det hele, men givetvis har også en række andre forhold og tiltag spillet ind på den usædvanligt gunstige udvikling, herunder en vis udskiftning blandt personalet, bedre brug af det særlige økonomiske tilskud skolen har fået i mange år på grund af sin socioøkonomiske profil, færre skoleskift blandt eleverne, en fast, ekstra lærer i dansk og matematik på alle klassetrin m.v.

² Talmaterialet i Københavnsprojektet viser, at personalets forventninger til eleverne i Tingbjerg denne gang (2019-21) var både mere positivt samt retvisende sammenlignet med, før skolen igangsatte en systematisk strategi for at skabe mere retvisende forventninger på baggrund af resultaterne fra pilotprojektet (2016-17).

Dette påpeges også af Marco Damgaard, der til sidst i interviewet bliver spurgt om, hvad det betyder at få flere unge videre: »Vi har meget mindre ungdomskriminalitet nu, hvor mange flere kommer i uddannelse, end førhen, hvor en større andel af de unge kom på kant med samfundet. Det betyder alt for de unge og for bydelen, at de kan tage vare på deres eget liv«.

Som nævnt har Tingbjerg over en årrække været på regeringens såkaldte ”ghettoliste”, ovenikøbet den ”hårde ghettoliste”. Det var også tilfældet så sent som i 2021, hvor listen dog havde skiftet navn til ”parallelsamfundslisten”. En generel gunstig udvikling i Tingbjerg som sådan afspejler sig ved, at Tingbjergområdet i den seneste udgave, fra december 2022, ikke længere er med på ”parallelsamfundslisten”. Allerede de sidste to år, Tingbjerg var på listen over disse særlig udsatte områder, kan man registrere, at området ikke (længere) havde et kriminalitetsniveau, der i sig selv ”kvalificerede” området til at komme på listen.

Ringvirkninger af udviklingen på Tingbjerg Skole kan have spillet en rolle for den generelle positive udvikling i Tingbjergområdet, men givetvis har også visse andre forhold og ændringer i Tingbjergområdet spillet ind, bl.a. beroende på initiativer over en årrække fra de almene boligselskaber i samarbejde med beboerne.

Tingbjergområdet i Brønshøj

2. INDLEDNING OG BAGGRUND

Myter og overdrivelser om andre menneskers adfærd og holdninger til kriminalitet, drikkevane og rygning er ganske udbredt i befolkningen – det viser både dansk og udenlandsk forskning. Det er alment menneskeligt at bemærke risikoadfærd i større grad end nonkonform adfærd og dermed også overdrive denne. Vi kan have en tendens til at lægge mere mærke til unge, der “larmer” på gaden end den større gruppe, der mere stilfærdigt passer deres job og studier, og samtidig fylder enkeltsager og historier vedrørende kriminalitet, utryghed, druk og rygning godt op i medierne og den politiske debat i samfundet.

Mens der både herhjemme og internationalt er forsket i sociale misforståelser blandt unge vedrørende deres (typisk overdrevne) antagelser om jævnaldrendes lovovertrædelser og forbrug af cigaretter, alkohol og stoffer, har forældres, læreres og andre fagprofessionelles antagelser været langt mindre undersøgt. Sociale misforståelser og overdrivelser af unges adfærd i udsatte områder, hvor problematikken kunne tænkes at være af særlig interesse, har ligeledes været underbelyst.

Indtil for nylig har det heller ikke, det være sig nationalt eller internationalt, været undersøgt, om de sociale misforståelser også kan forefindes, når det handler om elevernes antagelser om skolekammeraternes holdninger til skolegang, undervisning og socialt fællesskab i klasserne m.v.

Til gengæld er der bedrevet omfattende skoleforskning siden slutningen af 60'erne, som har vist en sammenhæng mellem lærernes forventninger og elevernes præstationer i skolen. I en gennemgang af de sidste 35 års forskning konkluderes det, at det fortsat er relevant at fokusere på selvopfyldende profetier i relation til lærerforventninger.³

I en international rapport fra OECD er det ydermere blevet slået fast, at særligt tosprogede elevs oplevelse af lave lærerforventninger i Danmark er ”bekymrende set i lyset af internationale undersøgelser, der viser den knusende effekt ved lave lærerforventninger på elevernes motivation og indsats.”⁴

Det projekt, som vi i denne rapport rapporterer resultaterne af, drejer sig primært om unges sociale misforståelser vedrørende kammeraternes forhold til skolen, og inddrager også de misforståelser, som næres af de voksne, der omgiver eleverne: forældre, lærere, pædagoger og SSP-medarbejdere. Projektet er gennemført i samarbejde med Københavns Kommune og støttet økonomisk af TrykFonden. De fire deltagende ”forsøgsskoler” (vor benævnelse) befinder sig i Københavns gamle arbejderkvarterer – ”udsatte områder” – der med årene er blevet stadig mere indvanderrige, og hvor skolerne bl.a. er kendetegnet ved et stort antal tosprogede elever. Ud over disse skoler indgår fire skoler i naboskoledistrikterne, der i højere grad er kendetegnet

³Jussim & Harber (2005): Teacher Expectations and Self-Fulfilling Prophecies: Knowns and Unknowns, Resolved and Unresolved Controversies, i *Personality and Social Psychology Review*, vol. 9. Her citeret fra: *Dette virker – Læreres forventninger til tosprogede elever*, Undervisningsministeriet, Rambøll Management, 2007.

⁴Nusche, Wurzburg & Naughton (2010): *OECD Reviews of Migrant Education Denmark*.

ved middelklassens børn, som kontrolgrundlag. Det er skoler i ”ikke-udsatte områder”. Vi benævner dem i projektet ”kontrolskoler”, omend det måske havde været mere rammende at benævne dem ”sammenligningsskoler” for ikke at skabe en illusion om, at der er gennemført et randomiseret kontrolleret eksperiment. I hvert fald skal det understreges, at det er der *ikke* tale om.

De i alt otte forsøgs- og kontrolskoler i det gennemførte projekt er Tingbjerg og Brønshøj Skole i Brønshøj, Tagensbo og Utterslev Skole i Københavns Nordvestkvarter samt Valby-skolerne Kirsebærhaven (i Folehaven) og Vigerslev Allé samt Lykkebo (i Kulbanekvarteret) og Hansted Skole.

2.1 Baggrund – forløber for denne undersøgelse

I pilotprojektet *Tingbjergundersøgelsen* fra 2017 – som udgør forløber for nærværende stor-skalaundersøgelse og forsøg – undersøgte nærværende rapportens forfattere adfærd og antagelser blandt 14-15-årige i et område, der befinder sig på den statslige danske liste over ”parallelsamfund” (indtil 2021 kaldet ”ghettolisten”). Adfærd og antagelser blev sammenlignet med jævnaldrende fra et middelklassedomineret nabo område.⁵

Eleverne svarede både på spørgsmål vedrørende egen adfærd og antagelser om jævnaldrendes adfærd i de to skoledistrikter, hvorved de unges faktiske risikoadfærd og holdninger til skolen kunne sammenlignes med deres antagelser om selvsamme. Lokale kriminalpræventive medarbejdere samt lærere, pædagoger og forældre svarede ligeledes på, hvad de forestillede sig om de unges adfærd og holdninger til skolegang mv.

Undersøgelsen viste bl.a., at sociale overdrivelser vedrørende vold, bandekriminalitet og våbenbesiddelse var større blandt de unge i Tingbjerg, når det gjaldt deres antagelser om jævnaldrende på deres egen skole.

De sociale misforståelser viste sig endvidere langt fra at være afgrænset til at være et børne- og ungdomsfænomen. De voksne i Tingbjerg havde således ”væsentligt mere overdrevne antagelser om Tingbjergleverne og de tror generelt, at risikoadfærd – også den personfarlige del af slagsen – er en del af livet for en ikke uvæsentlig del af de unge,” konkluderedes det i Tingbjergundersøgelsen.

Forventninger og forestillinger fra primære venner, forældre, lærere og pædagoger udgør en vigtig faktor, når det handler om normdannelse og unges motivation i forhold til skolearbejde og uddannelse, hvorfor det i sidste ende kan have betydning for den enkeltes livschancer, hvilke antagelser børn og unge bliver mødt med.

⁵ Balvig, Holmberg & Soei (2017): *Tingbjergundersøgelsen – Om risikoadfærd og sociale overdrivelser blandt børn og voksne i Brønshøj og Tingbjerg*. AFFORD, København. Kan downloades fra afford.dk

Tingbjergundersøgelsen viste her “en stor kløft mellem Tingbjergelevernes lyst og motivation for skole, uddannelse og fremtid” og de antagelser og forventninger, de havde til deres jævnaldrendes holdninger til skole og uddannelse.

Langt hovedparten af de unge på Tingbjerg Skole var glade for at gå i skole, men de antog, at det kun gjaldt cirka halvdelen af deres kammerater. Her stod også de voksnes antagelser om de unge i kontrast til de faktiske forhold. De regnede med, at kun halvdelen eller færre af de unge var glade for skolen, og at endnu færre havde lagt fremtidsplaner.

De sociale og negative overdrivelser vedrørende eleverne fra Tingbjerg var markante blandt deres egne lærere og pædagoger på skolen, ligesom elevernes egne forældre gav udtryk for negative antagelser om den samlede ungegruppes lyst til skole og deres fremtid efter at have overstået folkeskolen.

Resultaterne i Tingbjergundersøgelsen var markante og betrødte som fremhævet nyt land ved ud over risikoadfærd også undersøge myter og misforståelser vedrørende holdningen til at gå i skole blandt de unge, samt ved at kortlægge overdrevne antagelser om de unge blandt de voksne, som de var omgivet af. Pilotundersøgelsen var imidlertid “af begrænset af omfang og kan næppe forventes at være repræsentativ for alle unge i ”udsatte” boligområder eller deres ”ikke-udsatte” naboer,” som det hedder i sammenfatningen af Tingbjergundersøgelsen.

Derfor lød anbefalingen i forlængelse af rapportens konklusioner, at sociale overdrivelser og negative forventninger vedrørende elevers risikoadfærd og ikke mindst deres holdning til skolen skulle kortlægges yderligere, “da de potentielt kan bidrage til en ulighed i livschancer og udvikle sig til selvopfyldende profetier.”

Ovenstående konklusioner og anbefalinger ligger til grund for nærværende undersøgelse, som er af en væsentlig større skala end den forudgående pilotundersøgelse og som tillige indbefatter et forsøg på at reducere de sociale misforståelser.

Som nævnt har otte skoledistrikter været inddraget i projektet i løbet af en periode på tre år, hvor elever, lærere, pædagoger, forældre og kriminalpræventive medarbejdere to gange har svaret på spørgeskemaer. Derudover er der på halvdelen af skolerne – de fire ”forsøgsskoler” – foretaget såkaldt social pejling i et forsøg på at korrigere og aflive sociale misforståelser vedrørende elevernes holdninger og adfærd, med primært fokus på deres skolegang.

Udover at være større og inkludere et forsøg på social pejling er der også udspurgt bredere og mere dybtgående til de centrale forhold i projektet. I forhold til Tingbjergundersøgelsen, er der bl.a. indlagt ekstra spørgsmål angående elevernes holdning til at gå i skole. I pilotprojektet blev eleverne udelukkende spurgt ind til, hvorvidt de var glade for at gå i skole, hvilket et stort flertal (9/10 elever) svarede “ja” til. Vi kunne ikke på baggrund af dette entydigt svare på, hvorfor og hvad eleverne var glade for ved skolen. Den store tilfredshed kunne fx bunde i, at eleverne anså skolen som stedet, hvor de var sammen med vennerne fremfor, at eleverne også

var glade for deres lærere og deres undervisning. Derfor har vi denne gang også bedt eleverne svare på, hvad de synes om undervisningen, lærerne og det sociale fællesskab i klassen.

3. KORTLÆGNING: FOREKOMSTEN AF SOCIALE MISFORSTÅELSER VEDRØRENDE HOLDNING TIL SKOLE OG RISIKOADFÆRD

Da undersøgelsesdesignet stiller bestemte krav til skolernes beliggenhed, var det ikke muligt at gennemføre et randomiseret forsøg (lodtrækningsforsøg), hvor forsøgs- og kontrolskoler blev udvalgt tilfældigt. I stedet blev skolerne parret to og to – en forsøgsskole i et udsat boligområde og en kontrolskole som lå tæt på, men som ikke lå i et udsat boligområde.

De otte skoler, der har været med i projektet, fremgår af opstilling 3.1.

Opstilling 3.1. Forsøgs- og kontrolskoler, som deltog i evalueringen af interventionen, København 2019-2021.

Område nr.	Forsøgsskole	Kontrolskole	Interventionsår
1	Tingbjerg skole	Brønshøj skole	2020
2	Lykkebo skole	Hansted skole	2020
3	Tagensbo skole	Utterslev skole	2021
4	Kirsebærhavens skole	Vigerslev Allé skole	2021

De enkelte skoler vil ikke blive identificeret i gengivelsen af forsøgets resultater.

3.1. Metodisk redegørelse, første del: Kortlægning af sociale misforståelser

I de otte deltagende skoler er der gennemført to spørgeskemaer på hver skole: 1. runde i henholdsvis 2019 og 2020, 2. runde (efter gennemførelse af interventioner i forsøgsklasserne) foregik i 2020-2021. I begge runder har alle elever i 7., 8. og 9. klasse fået mulighed for at besvare spørgeskemaet, således at det er de sociale misforståelser i hele udskolingsdelen, der er søgt afdækket. Svarprocenter for første spørgerunde fremgår af opstilling 3.1.1.

Opstilling 3.1.1. Svarprocent for elever i 7.-9. klasse, første spørgerunde København 2019 og 2020.

Skolestatus	Tidspunkt	Klassetrin	Antal elever	Antal besvarelser	Svarprocent
Forsøgsskoler	Førmåling	7. + 8 + 9.	437	369	84
Kontrolskoler	Førmåling	7. + 8 + 9.	756	641	85
I alt			1193	1010	85

Svarprocenten er stort set den samme i forsøgs- og kontrolklasserne, og den samlede svarprocent på 85 er tilfredsstillende, omend en anelse lavere end tidligere skoleundersøgelser, hvilket kan tilskrives en lidt lavere svarprocent i 2020, hvor elevernes skolegang var præget af coronapandemien.

Der er en vis forskel på kønsfordelingen i de to grupper. I forsøgsskolerne er 59 pct. piger, i kontrolskolerne 49 pct.⁶

Der blev også stillet spørgsmål til forældrene i første spørgerunde. Her var svarprocenten væsentlig lavere, jf. opstilling 3.1.2.

Opstilling 3.1.2. Svarprocent for forældre til elever i 7.-9. klasse, første spørgerunde København 2019 og 2020.

Skolestatus	Tidspunkt	Klassetrin	Antal mulige besvarelser	Antal faktiske besvarelser	Svarprocent
Forsøgsskoler	Førmåling	7. + 8. + 9.	437	187	43
Kontrolskoler	Førmåling	7. + 8. + 9.	756	194	26
I alt			1193	381	33

Note: Der er alene stillet spørgsmål til forældre i førmålingen.

Som det ses, er svarprocenten særlig lav blandt forældre i kontrolskolerne. Dette skyldes sandsynligvis to forhold: For det første, at disse forældre ikke havde nogen direkte interesse i undersøgelsen, da deres børn alene deltog som ”kontrol elever”, og for det andet, at forsøgsskolerne og medarbejdere i projektet havde en større interesse i at øge forældrebesvarelserne på de skoler, som var det primære fokus for projektet.

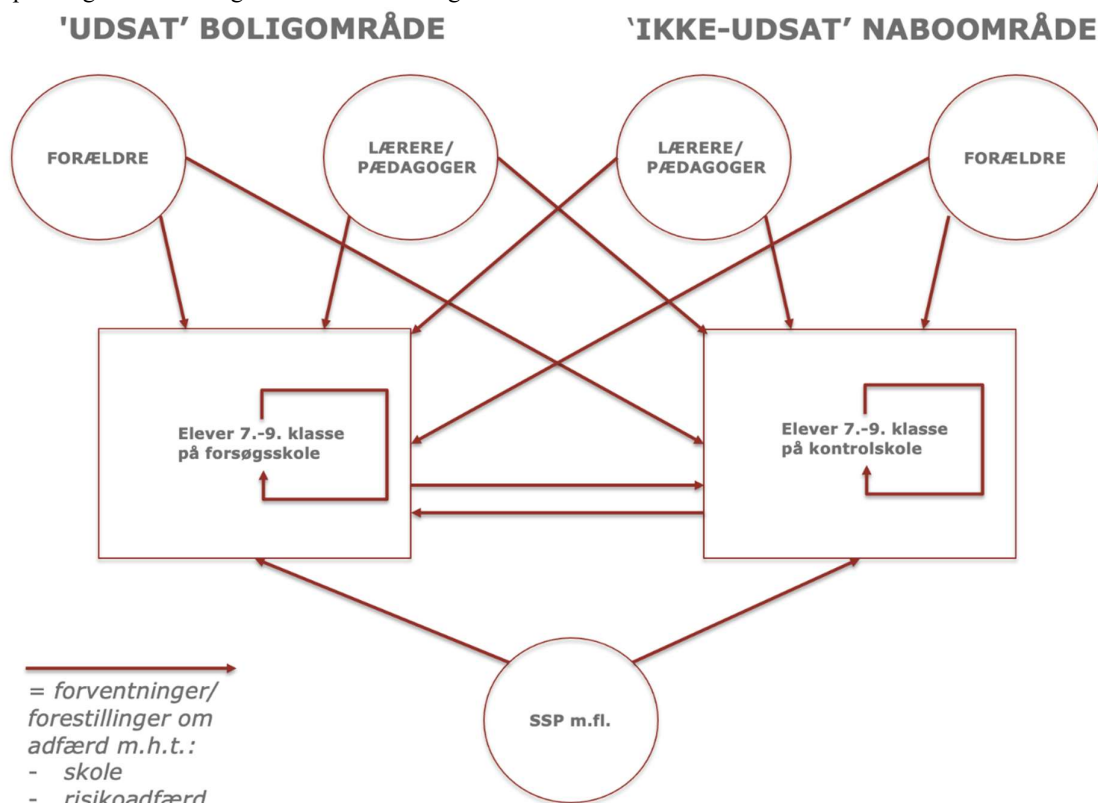
Særlig i 2020 blev der gjort en stor indsats for at øge andelen af forældre på de fire forsøgsskoler, som besvarede skemaet; blandt andet ved, at medarbejdere fra projektet deltog i forældremøder, hvor de opfordrede forældrene til at besvare det elektroniske spørgeskema på stedet. Dette var ikke muligt i kontrolskolerne. Den lave svarprocent betyder, at besvarelserne næppe er repræsentative for den samlede gruppe af forældre.

Endelig blev der stillet spørgsmål til lærere, pædagoger og SSP-medarbejdere tilknyttet de otte skoledistrikter. En nærmere redegørelse for antallet af besvarelser fra disse grupper findes p s. 37.

Opstilling 3.1.3 giver en grafisk oversigt over de forskellige grupper, der har haft mulighed for at besvare spørgeskemaerne, og hvilke elever, de har besvaret spørgsmål om. Eleverne er stillet spørgsmål om deres faktiske adfærd og holdninger, samt om deres antagelser om jævnaldrenes holdninger på egen skole og naboskolen. Forældre, lærere/pædagoger samt SSP er stillet spørgsmål om deres antagelser om elevernes adfærd og holdninger på egen skole og naboskolen.

⁶ 2 pct. af eleverne har ikke besvaret dette spørgsmål.

Opstilling 3.1.3. Oversigt over dataindsamlingen

Ud af en lang række spørgsmål i det spørgeskema, som elever og voksne har besvaret anonymt, er de primære dem, der drejer sig om skoleforhold. Det er også disse spørgsmål, der har været omdrejningspunktet for forsøget med social pejling på projektskolerne.

Det drejer sig om fire spørgsmål om, hvad elever, forældre, skolepersonale og SSP -medarbejdere tror om elevernes opfattelse af skolen, og disse antagelser er efterfølgende målt op imod, hvad eleverne har angivet, at de faktisk synes om skole, undervisning mv. Spørgsmålene har for elevernes vedkommende haft følgende ordlyd:

Hvor mange af eleverne på din egen skole og dit eget klassetrin tror du synes temmelig eller vældig godt om:

- *at gå i skole?*
- *undervisningen?*
- *lærerne?*
- *klassens sociale fællesskab?*

Tilsvarende spørgsmål er stillet om elever i naboskolen. Hvert skema var tilpasset den enkelte skole, således at elever på f.eks. Tingbjerg skole først fik spørgsmål om elever på egen skole, dernæst spørgsmål om elever på Brønshøj skole, og endelig spørgsmål angående egen adfærd og holdninger. Eleverne har således alle svaret på spørgsmål om navngivne skoler. I analyserne

er svarmulighederne tildelt en procentværdi, hvorefter det har været muligt at beregne et gennemsnit. De tildelte værdier er følgende:

- ”Ingen” 0 pct.
- ”Nogen få” 5 pct.
- ”En del” 25 pct.
- ”Omkring halvdelen” 50 pct.
- ”De fleste” 75 pct.
- ”Næsten alle” 95 pct.

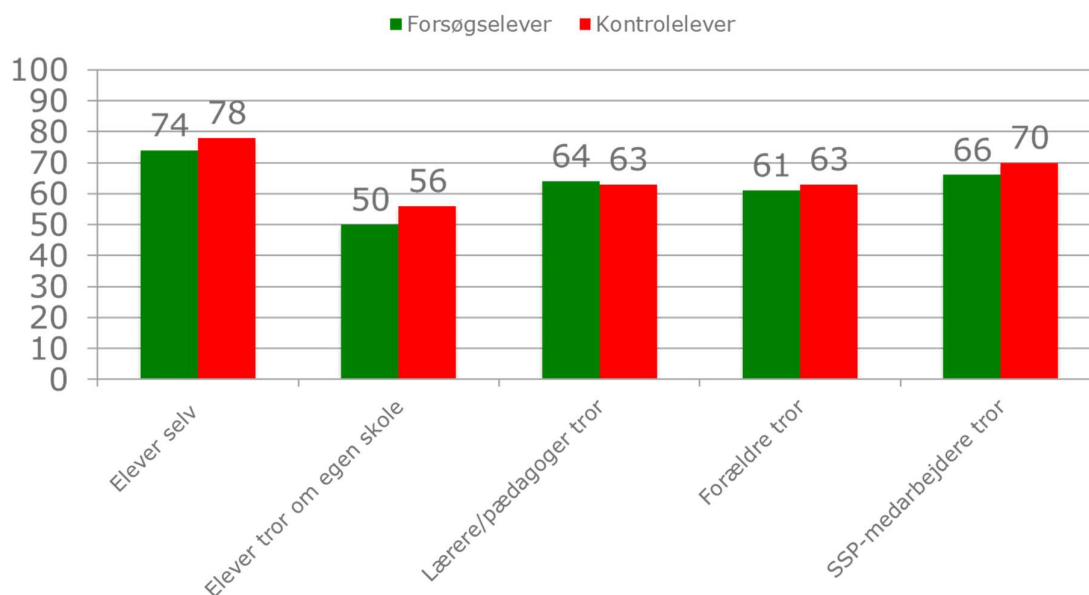
Der er i de gennemførte undersøgelser anvendt mange forskellige spørgeskemaversioner, som det har været særdeles kompliceret at administrere – og analysere. Bilag C indeholder et eksempel på et af de anvendte spørgeskemaer.

3.2 Holdning til skolen – sociale misforståelser blandt udskolings elever og voksne på 7.-9. klasses trin

I dette og de følgende afsnit i dette kapitel gengives resultaterne af de gennemførte undersøgelser for de fire forsøgsskoler og de fire kontrolskoler hver for sig. Det er selvfølgelig for at vise, om der synes at være forskelle mellem elever i udsatte og ikke-udsatte boligområder, men også af hensyn til det forsøg, der er gennemført, hvor forsøgs- og kontrolskoler sammenlignes. Vil man gerne have et samlet resultat, går man ikke helt galt i byen ved at tage et simpelt gennemsnit af procenterne for de to grupper af skoler.

Opstilling 3.2.1 viser, at alle adspurgte grupper var tilbøjelige til at undervurdere, hvor mange af eleverne, der faktisk synes godt om deres skoleforhold – mest fremtrædende var de sociale misforståelser blandt eleverne, mens SSP-personalet lå tættest på elevernes faktiske holdning til skolen.

Opstilling 3.2.1. Procent elever på 7.-9. klassetrin på 8 skoler, der synes godt om skolen, samt antagelser herom fra elever, skolepersonale, forældre og SSP-personale – København 2019-20 (første spørgerunde).

I opstilling 3.2.2 ses elevernes besvarelser for de specifikke aspekter af skoletrivsel, som de er blevet udspurgt om.

Opstilling 3.2.2. Elever på 7., 8. og 9. klassetrin på **4 forsøgsskoler og 4 kontrolskoler**, København 2019-2020 (første spørgerunde). Procent af eleverne, som synes temmelig godt eller vældig godt om...

	Forsøgsskole		Kontrolskole	
	Synes selv	Tror, andre elever synes	Synes selv	Tror, andre elever synes
...at gå i skole	76	49	76	53
...undervisningen	73	44	76	47
...lærerne	69	46	81	56
...klassens sociale fællesskab	79	61	80	66
Gennemsnit	74	50	78	56

n forsøgsskoler: 369; kontrolskoler: 641

For alle fire aspekter af skoletrivsel fandtes der massive sociale underdrivelser. Man forestilte sig ikke, at der var så mange, der syntes godt eller vældig godt om undervisningen, lærerne osv., som tilfældet var.

Gennemgående er der hverken på det generelle plan eller for de konkrete dimensioner af skoletrivlsen nogen betydende forskelle mellem besvarelserne for eleverne på forsøgs- og kontrolskolerne. Den største forskel findes for holdningen til lærerne, som en større andel er positive over for på kontrolskolerne end på forsøgsskolerne.

I opstilling 3.2.3 og 3.2.4 er besvarelserne fordelt på køn.

Opstilling 3.2.3. Elever på 7., 8. og 9. klassetrin på **4 forsøgsskoler og 4 kontrolskoler – kun drenge**, København 2019-2020 (første spørgerunde). Procent af eleverne, som synes temmelig godt eller vældig godt om...

	Forsøgsskole		Kontrolskole	
	Synes selv	Tror, andre elever synes	Synes selv	Tror, andre elever synes
...at gå i skole	79	48	76	54
...undervisningen	73	44	77	48
...lærerne	71	49	84	58
...klassens sociale fællesskab	82	64	85	69
Gennemsnit	76	51	81	57

n forsøgsskoler: 149; kontrolskoler: 320

Opstilling 3.2.4. Elever på 7., 8. og 9. klassetrin på **4 forsøgsskoler og 4 kontrolskoler – kun piger**, København 2019-2020 (første spørgerunde). Procent af eleverne, som synes temmelig godt eller vældig godt om...

Forsøgs- eller kontrolskole	Forsøgsskole		Kontrolskole	
	Synes selv	Tror, andre synes	Synes selv	Tror, andre synes
...at gå i skole	75	51	77	51
...undervisningen	73	44	75	47
...lærerne	68	44	78	53
...klassens sociale fællesskab	78	60	91	61
Gennemsnit	74	50	80	53

n forsøgsskoler: 211; kontrolskoler: 307

Overordnet set var der ikke den store forskel på drenge og pigers holdninger til skolen eller deres forestillinger om hvad andre synes, idet dog pigerne på kontrolskolerne syntes noget mere tilfredse med klassens sociale fællesskab end pigerne på forsøgsskolerne.

I opstilling 3.2.5, 3.2.6 og 3.2.7 er besvarelserne fordelt på klassetrin.

Opstilling 3.2.5. Elever på 7. klassesettrin på 4 forsøgsskoler og 4 kontrolskoler, København 2019-2020 (første spørgerunde). Procent af eleverne, som synes temmelig godt eller vældig godt om...

	Forsøgsskoler		Kontrolskoler	
	Synes selv	Tror, andre synes	Synes selv	Tror, andre synes
...at gå i skole	72	43	73	52
...undervisningen	70	44	69	46
...lærerne	63	46	79	54
...klassens sociale fællesskab	81	60	92	61
Gennemsnit	71	48	78	53

n forsøgsskoler: 145; kontrolskoler: 248

Opstilling 3.2.6. Elever på 8. klassesettrin på 4 forsøgsskoler og 4 kontrolskoler, København 2019-2020 (første spørgerunde). Procent af eleverne, som synes temmelig godt eller vældig godt om...

	Forsøgsskoler		Kontrolskoler	
	Synes selv	Tror, andre synes	Synes selv	Tror, andre synes
...at gå i skole	79	53	79	53
...undervisningen	73	41	82	48
...lærerne	71	43	84	58
...klassens sociale fællesskab	79	60	87	71
Gennemsnit	76	49	83	58

n forsøgsskoler: 119; kontrolskoler: 218

Opstilling 3.2.7. Elever på 9. klassesettrin på 4 forsøgsskoler og 4 kontrolskoler, København 2019-2020 (første spørgerunde). Procent af eleverne, som synes temmelig godt eller vældig godt om...

	Forsøgsskoler		Kontrolskoler	
	Synes selv	Tror, andre synes	Synes selv	Tror, andre synes
...at gå i skole	77	53	77	53
...undervisningen	76	47	79	48
...lærerne	74	48	82	54
...klassens sociale fællesskab	78	64	78	64
Gennemsnit	76	53	79	55

n forsøgsskoler: 105; kontrolskoler: 175

De sociale underdrivelser vedrørende andre elevers holdning til skolen viser sig at have været til stede på alle klassetrin i udskoling. Der var endvidere ikke væsentlige forskelle fra klassetrin til klassetrin – hverken vedrørende elevernes faktiske holdning til skolen eller vedrørende deres antagelser om kammeraternes holdninger.

Ud over antagelser om jævnaldrende på egen skole blev eleverne også bedt om at angive, hvordan de troede, deres jævnaldrende på naboskolen havde det med skolen, jf. opstilling 3.2.8.

Opstilling 3.2.8. Elever på 7., 8. og 9. klassetrin på **4 forsøgsskoler og 4 kontrolskoler**, København 2019-2020 (første spørgerunde). Procent af eleverne, som synes temmelig eller vældig godt om...

	Forsøgsskoler		Kontrolskoler	
	Tror, elever på egen skole synes om	Tror, elever på nabo-/kontrolskole synes om	Tror, elever på egen skole synes om	Tror, elever på nabo-/forsøgsskole synes om
...at gå i skole	49	40	53	33
...undervisningen	44	35	47	34
...lærerne	46	35	56	32
...klassens sociale fællesskab	61	47	66	42
Gennemsnit	50	39	56	35

n forsøgsskoler: 369; kontrolskoler: 641

Det fremgår af opstillingen, at begge elevgruppers sociale misforståelser var større, når det gjaldt elever på naboskolen end eleverne på deres egen skole. Begge elevgrupper antog, at det var mindre end to ud af fem elever på naboskolen, der havde en positiv holdning til skolen.

Den samlede konklusion er, at uanset køn, klassetrin og skole var omkring tre fjerdedele af eleverne godt tilfredse med skoleforholdene, samtidig med, at de antog, at denne tilfredshed kun deltes af omkring halvdelen af deres skolekammerater og af endnu færre af deres jævnaldrende på naboskolen.

Forældrebesvarelser vedrørende holdning til skolen

Også forældrene blev stillet spørgsmål om, hvad de troede, deres børn syntes om skolen. Her blev spørgsmålet stillet, så det alene angik elever på deres eget barns skole og klassetrin. Havde forældrene børn i 7. klasse, blev de altså spurgt, hvor mange børn i 7. klasse, de antog, syntes godt eller temmelig godt om skole og undervisning. Forældrene blev ikke stillet spørgsmål om elevernes syn på lærerne.

Opstilling 3.2.9. Antagelser blandt forældre i udskolingen på **4 forsøgsskoler og 4 kontrolskoler**, København 2019-2020 (første spørgerunde), om, hvor stor en procentdel af elever på deres eget barns klassetrin, som synes temmelig eller vældig godt om...

	Forsøgsskoler	Kontrolskoler
...at gå i skole	61	63
...undervisningen	59	59
...klassens sociale fællesskab	62	68
Gennemsnit	61	63

N forsøgsskoleforældre: 186; kontrolskoleforældre: 192

I lighed med deres børn undervurderede forældrene andelen af elever, der faktisk var positive over for skolen. Forældrene var lidt tættere på den faktiske holdning blandt eleverne, men der var stadig tale om en social misforståelse af et vist omfang.

Der fandtes ikke væsentlige forskelle mellem forældrenes forestillinger på henholdsvis forsøgs- og kontrolskolerne. Yderligere analyser (ikke gengivet her) viser, at der heller ikke var betydende forskel på forældrenes vurdering af eleverne på egen skole og sammenligningsskolen.

Besvarelser fra personale og SSP vedr. holdning til skolen

Lærere og pædagoger blev spurgt om deres antagelser om elevernes holdninger for hvert enkelt klassetrin for sig, jf. opstilling 3.2.10.

Opstilling 3.2.10. Antagelser blandt lærere/pædagoger på **4 forsøgsskoler og 4 kontrolskoler**, København 2019-2020 (første spørgerunde), om, hvor stor en procentdel af eleverne på 7., 8. og 9. klassetrin som synes godt eller vældig godt om ...

Klassetrin	Forsøgsskoler			Kontrolskoler		
	7.	8.	9.	7.	8.	9.
...at gå i skole	62	61	64	61	63	63
...undervisningen	57	58	59	57	59	59
...lærerne	70	66	68	69	66	66
...klassens sociale fællesskab	67	62	67	64	65	64
Gennemsnit	65	62	65	63	63	63

n forsøgsskoler: 190; kontrolskoler: 212

Det giver her bedst mening at sammenligne med elevresultaterne for de enkelte klassetrin. Overordnet lægger personalets vurdering af eleverne sig midt mellem elevernes faktiske holdninger til skolen og elevernes antagelser om skolekammeraternes holdninger. Lærere og pædagogisk personale på skolerne havde sociale misforståelser omkring skoletrivlsen, men ikke i samme størrelsesorden som dem, der fandtes blandt eleverne selv.

Der viste sig ikke at være ikke nogen betydende forskelle mellem personalets antagelser om egne elever på henholdsvis forsøgs- og kontrolskolerne. Til gengæld var der en tendens til, at personalet på kontrolskolerne vurderede de to elevgrupper noget forskelligt, jf. opstilling 3.2.11.

Opstilling 3.2.11. Antagelser blandt lærere/pædagoger på **4 forsøgsskoler og 4 kontrolskoler**, København 2019-2020 (første spørgerunde), om, hvor stor en procentdel af eleverne på 7., 8. og 9. klassetrin som synes godt eller vældig godt om skolen.

Klassetrin	Forsøgsskoler			Kontrolskoler		
	7.	8.	9.	7.	8.	9.
Gennemsnit egen skole	65	62	65	63	63	63
Gennemsnit naboskole	61	62	62	56	56	56

n forsøgsskoler: 190; kontrolskoler: 212. Gennemsnittet beregnet ud fra 4 spørgsmål om elevernes holdning til skolen.

Lærere og pædagoger på kontrolskolerne nærrede lidt større sociale misforståelser om forsøgsskoleeleverne end om deres egne elever, mens personalet på forsøgsskolerne vurderede, at deres egne elever lå på linje med eleverne fra naboskolen.

Også SSP-medarbejderne i de forskellige skoledistrikter blev spurgt om deres antagelser om eleverne. Her var situationen den, at det enkelte SSP-distrikt dækkede såvel forsøgs- som kontrolskoler, og SSP-medarbejderne blev derfor spurgt til deres antagelser om begge skoler samt for hvert enkelt klassetrin for sig, jf. opstilling 3.2.12.

Opstilling 3.2.12. Antagelser blandt SSP-personalet i **4 forsøgsskoler og 4 kontrolskoler**, København 2019-2020 (første spørgerunde), om, hvor stor en procentdel af eleverne på 7., 8. og 9. klassetrin, som synes godt eller vældig godt om ...

Klassetrin	Forsøgsskoler			Kontrolskoler		
	7.	8.	9.	7.	8.	9.
...at gå i skole	65	68	66	73	73	71
...undervisningen	63	64	63	67	70	67
...lærerne	69	67	64	71	69	68
...klassens sociale fællesskab	68	70	67	71	70	69
Gennemsnit	66	67	65	71	71	69

n spørgsmål om forsøgsskoler: 53; spørgsmål om kontrolskoler: 43

Der viste sig en svag tendens til, at SSP-medarbejderne troede, at elever i kontrolskolerne var mere positive over for skolen end elever i forsøgsskolerne, men da der var væsentlig færre

besvarelser på spørgsmål om kontrolskolerne (43 mod 53), kan et ikke udelukkes, at forskellen kan bero på frafald mod slutningen af spørgeskemaet.⁷

Overordnet set var SSP-medarbejderne den gruppe, hvis vurderinger af elevernes holdninger var tættest på elevernes faktiske holdninger.

At SSP-medarbejderne var dem, som nærrede færrest fejlagtige og negative antagelser om elevernes adfærd og holdninger til skolen, kan bero på, at de kriminalpræventive medarbejdere er den medarbejdergruppe, som mest specifikt beskæftiger sig med fænomener som social pejling og sociale misforståelser, og som har haft en forudgående viden herom.

Forløberen for nærværende storskalaundersøgelse, Tingbjergundersøgelsen, blev forelagt og diskuteret i lokale SSP-netværk i årene efter udgivelsen i 2017, hvormed SSP-medarbejdere i hovedstaden potentielt set allerede der korrigerede og reflekterede over eventuelle overdrevne antagelser om udskolingselever med hensyn til skoletrivsel.

Dette bestyrkes af, at niveauet af sociale misforståelser angående elevernes risikoadfærd og holdninger til skolen også var væsentligt lavere blandt SSP-medarbejderne i nærværende undersøgelse, end hvad vi fandt i Tingbjergundersøgelsen.

3.3 Rus- og nydelsesmidler – tobak, snus og alkohol

Tidligere undersøgelser af sociale misforståelser har vist, at børn og unge har overdrevne forestillinger om jævnaldrendes adfærd på mange områder, ikke mindst vedrørende brug af tobak og rusmidler. Det gør sig også gældende i de københavnske skoler.

Opstilling 3.3.1. Elever på 7., 8. og 9. klassetrin på **4 forsøgsskoler og 4 kontrolskoler** i København 2019-2020 (første spørgerunde). Procent af eleverne, som...

	Forsøgsskoler			Kontrolskoler		
	Elever faktisk	Tror om elever på egen skole	Tror om elever på nabo-/kontrolskole	Elever faktisk	Tror om elever på egen skole	Tror om elever på nabo-/forsøgsskole
...ryger tobak hver dag	2	11	24	4	12	30
...bruger snus hver dag	3	16	28	3	15	32
...er fulde månedligt	6	12	28	15	28	35

n forsøgsskoler: 369; kontrolskoler: 641

⁷ Skemaet til skole- og SSP-personale var meget langt. Der blev stillet samme batteri af spørgsmål om eleverne seks gange i forlængelse af hinanden: spørgsmål om 7., 8. og 9. klasse for sig for hhv. forsøgs- og kontrolskoler.

Kun ganske få af eleverne havde et dagligt forbrug af tobak/snus, men de troede, at det var mere end hver tiende af deres kammerater på egen skole – og hver fjerde eller flere på naboskolen.

Elever i kontrolskolerne antog, at der var ti gange så mange af forsøgseleverne, som brugte snus dagligt, end der faktisk var.

Hvad alkoholforbruget angik, var der klar forskel mellem dem, der gik på skoler i udsatte områder og eleverne fra naboskolerne. Hvor 15 pct. at kontroleleverne angav, at de drak sig fulde mindst en gang om måneden, gjorde det sig ”kun” gældende for 6 pct. af forsøgseleverne fra skolerne i de udsatte områder. Den faktiske risikoadfærd var således markant højere, når det gjaldt alkoholforbrug blandt eleverne i de ikke-udsatte områder.

I begge grupper var der betydelige sociale overdrivelser – eleverne antog, at der var dobbelt så mange af deres kammerater, der drak sig fulde månedligt, end tilfældet var, og endnu flere blandt eleverne på naboskolen.

Samme billede gjorde sig gældende blandt forældrene, der ligeledes i markant grad havde overdrevne forestillinger om elevernes risikoadfærd, jf. opstilling 3.3.2.

Opstilling 3.3.2. Forældre til elever på **4 forsøgsskoler og 4 kontrolskoler** i København 2019-2020 (første spørgerunde). Antagelser om, hvor stor en procentdel af elever på 7., 8. og 9. klassetrin, der...

	Forsøgsskoleforældre			Kontrolskoleforældre		
	Elever der faktisk	Tror om elever på deres barns skole	Tror om elever på nabo-/kontrolskole	Elever faktisk	Tror om elever på deres barns skole	Tror elever på nabo-/forsøgsskole
...ryger tobak hver dag	2	33	38	4	38	38
...bruger snus hver dag	3	31	37	3	29	36
...er fulde mindst mdl.	6	30	34	15	34	35

n forsøgsskoleforældre: 160; kontrolskoleforældre: 163

Forældrene var den gruppe blandt de voksne, hvis sociale overdrivelser var størst – de antog, at op imod en tredjedel af eleverne brugte tobaksprodukter hver dag, hvor det i realiteten var maksimalt én ud af 25. Der var ikke væsentlig forskel på forældrenes vurderinger af elevernes risikoadfærd på deres barns skole i forhold til eleverne på naboskolen.

Blandt personalet på skolerne var forventningerne til elevernes risikoadfærd ligeledes kendetegnet ved overdrevne antagelser, omend de var mindre end dem, vi fandt blandt forældrene, jf. opstilling 3.3.3.

Opstilling 3.3.3. Lærere/pædagoger på **4 forsøgsskoler og 4 kontrolskoler** i København 2019-2020 (første spørgerunde). Antagelser om, hvor stor en procentdel af elever på 7., 8. og 9. klassetrin, der...

Forsøgs- eller kontrolskole	Forsøgsskolelærere			Kontrolskolelærere		
	Elever der faktisk	Tror om elever på deres egen skole	Tror om elever på nabo-/ kontrolskole	Elever faktisk	Tror om elever på deres egen skole	Tror om elever på nabo-/ forsøgsskole
...ryger tobak hver dag	2	14	16	4	15	19
...bruger snus hver dag	3	10	13	3	12	15
...er fulde mindst mdl.	6	13	18	15	27	21

n forsøgsskoler: 190; kontrolskoler: 212. Gennemsnit af lærernes besvarelser vedr. 7.-9. klassetrin.

Sammenligner vi med opgørelsen af elevernes sociale overdrivelser i opstilling 3.3.1 kan man se, at lærernes og elevernes sociale overdrivelser var af nogenlunde samme omfang. Lærerne havde dog langt mindre tendens til yderligere sociale overdrivelser, når det gjaldt eleverne på naboskolerne.

Mens SSP-medarbejderne ikke udviste store sociale misforståelser, når det handlede om elevernes skoletilfredshed, var de forkerte antagelser markant større, når det handlede om at vurdere elevernes risikoadfærd., jf. opstilling 3.3.4.

Opstilling 3.3.4. Antagelser blandt SSP-personalet om, hvor stor en procentdel af eleverne på 7., 8. og 9. klassetrin på **4 forsøgsskoler og 4 kontrolskoler** i København 2019-2020 (første spørgerunde), der...

	Forsøgs elever faktisk	Tror om forsøgs elever	Kontrol elever faktisk	Tror om kontrol elever
...ryger tobak hver dag	2	24	4	15
...bruger snus hver dag	3	20	3	21
...er fulde mindst mdl.	6	24	15	28

n spørgsmål om forsøgsskoler: 53; spørgsmål om kontrolskoler: 43. Gennemsnit af SSP-medarbejdernes besvarelser vedr. 7.-9. klassetrin.

De antog f.eks., at andelen af daglige rygere blandt forsøgs eleverne var mere end ti gange så stor, som den faktisk var. Hvor SSP altså var den gruppe voksne, som lå tættest på de faktiske forhold, når det gjaldt elevernes forhold til skolen, var deres sociale misforståelser vedrørende elevernes risikoadfærd, særligt hos elever i udsatte områder, større end blandt elever og skolepersonalet.

3.4 Kriminalitet og stigmatisering – vold, tyveri, hærværk og udenforskab

Såvel elever som voksne er i projektet blevet spurgt til antagelser om, hvor mange elever, de forestiller sig har begået forskellige former for kriminalitet. Der er i alt spurgt om 13 forskellige typer adfærd. (jf. spørgeskemaet i bilag C).

I opstilling 3.4.1 gengives svar fra eleverne vedrørende de tre former for kriminalitet, som er de hyppigst forekommende blandt eleverne. Det drejer sig om cykeltyveri, hærværk samt om eleverne har slået og tævet nogen inden for det seneste år.

Det skal understreges, at sidstnævnte kategori angående vold kan være en usikker kriminalitetsindikator, da det kan tænkes, at nogle elever inkluderer hændelser, der er sket i sjov.

Der var generelt temmelig god overensstemmelse mellem elevernes selvrapporterede adfærd og deres antagelser om jævnaldrendes adfærd fra egen skole.

Ser man i stedet på elevernes antagelser om eleverne på naboskolen, fandtes der her betydelige sociale misforståelser. Hos begge elevgrupper var der en tendens til større sociale misforståelser vedrørende den kriminelle adfærd blandt jævnaldrende på naboskolen end egen skole. Denne tendens var særlig tydelig blandt elever på kontrolskolerne. Her antog eleverne, at der var dobbelt så mange af deres jævnaldrende på nabo-/forsøgsskolerne, der havde begået kriminalitet, som der var på deres egne skoler.

Opstilling 3.4.1. Elever på 7., 8. og 9. klassetrin på **4 forsøgsskoler** og **4 kontrolskoler** i København 2019-2020 (første spørgerunde). Procent af eleverne, som har...

	Forsøgsskoler			Kontrolskoler		
	Elever der faktisk har	Tror om elever på egen skole	Tror om elever på nabo-/ kontrolskole	Elever der faktisk har	Tror om elever på egen skole	Tror om elever på nabo-/ forsøgs-skole
...slået eller tævet nogen	19	17	22	17	15	31
...stjålet en cykel	13	21	26	14	15	31
...begået hærværk	16	18	24	20	14	31

n forsøgsskoler: 369; kontrolskoler: 641

Generelt viser undersøgelserne, at de overdrevent negative forestillinger og misforståelser blandt elever og de voksne, der omgiver dem, var større, når det handlede om elever på skoler i udsatte områder end blandt dem, der var indskrevet på naboskolerne i ikke-udsatte områder.

Denne form for stigmatisering kan genfindes i svarene på spørgsmål om følelsen af at ”være holdt uden for og set som mindre værd i det danske samfund” på grund af bopæl samt spørgsmål om bandetilknytning. Her er eleverne blevet spurgt, om de ”selv er med i en eller anden slags bande” og om de ”hænger ud sammen med nogen, der er med i en eller anden slags bande”. Tilsvarende er de blevet spurgt til forestillinger om deres jævnaldrende, jf. opstilling 3.4.2.⁸

Opstilling 3.4.2. Elever på 7., 8. og 9. klassetrin på **4 forsøgsskoler og 4 kontrolskoler** i København 2019-2020 (første spørgerunde). Procent af eleverne, som...

Forsøgs- eller kontrolskole	Forsøgsskoler			Kontrolskoler		
...føler sig udenfor grundet deres bopæl	6	15	18	3	12	21
...er med i bande	1	5	11	1	7	17
...hænger ud med bandemedlemmer	3	10	15	3	8	24

n forsøgsskoler: 369; kontrolskoler: 641

Blandt de forsøgs elever, der gik på skoler i udsatte områder, og blandt kontroleleverne var der sociale overdrivelser af nogenlunde ensartet omfang vedrørende deres kammerater, ligesom den faktiske adfærd stort set var ens i de to grupper. Der var imidlertid en tendens til, at lidt flere forsøgs elever følte sig holdt uden for samfundet grundet deres bopæl. Forsøgs elevernes misforståelser øgedes, når de blev udspurgt til kontrolskolernes elever. Det var særligt kontrolelevernes antagelser om jævnaldrende i de udsatte områder, der var præget af markante misforståelser, hvor de i stort omfang overdrev, hvor mange af eleverne i naboområdet, der var bandemedlemmer og følte sig holdt udenfor grundet deres bopæl.

Også forældrene blev stillet spørgsmål om elevernes kriminalitet, bandetilknytning og følelse af at være holdt udenfor, jf. opstilling 3.4.3.⁹

Forældrenes svar er præget af væsentlige sociale overdrivelser, men der var generelt ikke den store forskel på forsøgs- og kontrolskoleforældres antagelser om børnenes lovovertrædelser m.v.

⁸ I opgørelsen af elevernes svar om egen oplevelse er inddraget de elever, der har svaret ”Ja, tit” og ”Ja, næsten hver dag” på spørgsmålet om at hænge ud med bandemedlemmer og om at følte sig holdt uden for samfundet. På spørgsmålet om bandemedlemskab er medtaget dem, der har svaret ”Ja, helt sikkert”.

⁹ For at gøre skemaet så let at besvare for forældrene som muligt, blev det gjort kortere end det skema, eleverne og personalet udfyldte. Der er derfor ikke til forældrene stillet spørgsmål om cykeltyveri.

Opstilling 3.4.3. Antagelser blandt forældre om, hvor stor en procentdel af eleverne på 7., 8. og 9. klassetrin på 4 forsøgsskoler og 4 kontrolskoler i København 2019-2020 (første spørgerunde), der...

	Forsøgsskoler			Kontrolskoler		
	Elever der faktisk	Tror om elever på deres barns skole	Tror om elever på nabo-/ kontrolskole	Elever der faktisk	Tror om elever på deres barns skole	Tror om elever på nabo-/ forsøgsskole
...har slået eller tævet nogen	19	35	42	17	34	36
...har begået hærværk	16	37	39	20	36	35
...er med i bande	1	27	36	1	20	31
...hænger ud med bandemedlemmer	3	29	37	3	23	30
...føler sig udenfor grundet deres bopæl	6	36	42	3	33	27

n forsøgsskoleforældre: 160; kontrolskoleforældre: 163

Blandt lærere og pædagogisk personale på skolerne var billedet mere broget, når det handler om deres antagelser om elevernes lovovertrædelser og oplevede stigmatisering på baggrund af bopæl, jf. opstilling 3.4.4.

Lærernes besvarelser vedrørende elevernes kriminalitet viser sociale underdrivelser på nogle områder – lærerne troede, at færre elever havde tævet nogen, stjålet cykler eller begået hærværk, end eleverne selv rapporterede.

Til gengæld havde lærerne sociale overdrivelser om, hvor mange elever, som hang ud med bandemedlemmer og særligt, hvor mange, der følte sig holdt uden for samfundet grundet deres bopæl.

Opstilling 3.4.4. Antagelser blandt lærere/pædagoger om, hvor stor en procentdel af eleverne på 7., 8. og 9. klassetrin på **4 forsøgsskoler og 4 kontrolskoler** i København 2019-2020 (første spørgerunde), der...

	Forsøgsskoler			Kontrolskoler		
	Elever der faktisk	Tror om elever på egen skole	Tror om elever på nabo/kontrolskole	Elever der faktisk	Tror om elever på egen skole	Tror om elever på nabo/forsøgsskole
...har slået eller tævet nogen	19	12	11	17	8	13
...har stjålet en cykel	13	11	12	14	9	12
...har begået hærværk	16	13	12	20	10	13
...er med i bande	1	3	5	1	4	8
...hænger ud med bandemedlemmer	3	9	9	3	7	12
...føler sig udenfor grundet deres bopæl	6	24	18	3	11	20

n forsøgsskoler: 190; kontrolskoler: 212. Gennemsnit af lærernes besvarelser vedr. 7.-9. klassetrin.

Afslutningsvis har vi i opstilling 3.4.5 set på besvarelserne fra SSP-personalet. Det viser sig, at der blandt SSP ikke herskede ingen væsentlige sociale misforståelser vedrørende elevernes kriminalitet, men til gengæld var der væsentligt overdrevne forestillinger om, hvor mange af eleverne i begge grupper, der følte sig holdt uden for samfundet grundet deres bopæl.

Opstilling 3.4.5. Antagelser blandt SSP-personalet om, hvor stor en procentdel af eleverne på 7., 8. og 9. klassetrin på **4 forsøgsskoler og 4 kontrolskoler** i København 2019-2020 (første spørgerunde), der...

	Forsøgs elever der faktisk	Tror om forsøgs elever	Kontrol elever der faktisk	Tror om kontrol elever
...har slået eller tævet nogen	19	19	17	18
...har stjålet en cykel	13	21	14	16
...har begået hærværk	16	17	20	15
...er med i bande	1	6	1	5
...hænger ud med bandemedlemmer	3	11	3	8
...føler sig udenfor grundet deres bopæl	6	26	3	22

n=53 spørgsmål om forsøgsskoler; n=43 spørgsmål om kontrolskoler. Gennemsnit af SSP-medarbejdernes besvarelser vedr. 7.-9. klassetrin.

3.5 Kortlægning af sociale misforståelser – konklusion

Det samlede resultat af før-undersøgelsen er, at der på de deltagende skoler hos både elever, forældre og personale var en markant tendens til at undervurdere, hvor glade eleverne var for skole, undervisning, socialt fællesskab og lærere. Undersøgelserne bekræftede, at der var væsentlige sociale misforståelser, der kunne og om muligt burde korrigeres for at skabe mere retvisende forventninger til eleverne, som kunne bidrage til en mere positiv skole- og uddannelsesfortælling. Dette gjorde sig særligt gældende blandt eleverne, hvor misforholdet mellem det store flertals faktiske (positive) holdning til skolen og deres antagelser om kammeraternes holdning til skolen var særligt stor.

Der fandtes også væsentlige sociale misforståelser vedrørende elevernes brug af tobak, alkohol, bandetilhørsforhold og risikoadfærd i øvrigt. De negative antagelser var størst, når det handlede om forventninger til elever, der var indskrevet på forsøgsskolerne i de udsatte områder.

Undersøgelserne viser, at elever, lærere og pædagoger på kontrolskolerne på en række områder nærede større sociale misforståelser om forsøgs eleverne fra de udsatte områder end omvendt. Dette gjaldt ikke for alle de former for adfærd, der blev spurgt om, men dog for et ret stort udsnit. Undersøgelsen viser altså tegn på, at elever på skoler beliggende i udsatte københavnske boligområder er mere stigmatiserede end eleverne på naboskoler, der i højere grad er domineret af middelklassens børn.

Når det gælder elevernes faktiske adfærd, var der ikke nogen signifikant forskel på de to elevgrupper, bortset fra at eleverne fra de ikke-udsatte områder oftere drak sig fulde. Alligevel var forventningerne mere negative og præget af sociale overdrivelser, når det gjaldt elever fra udsatte områder.

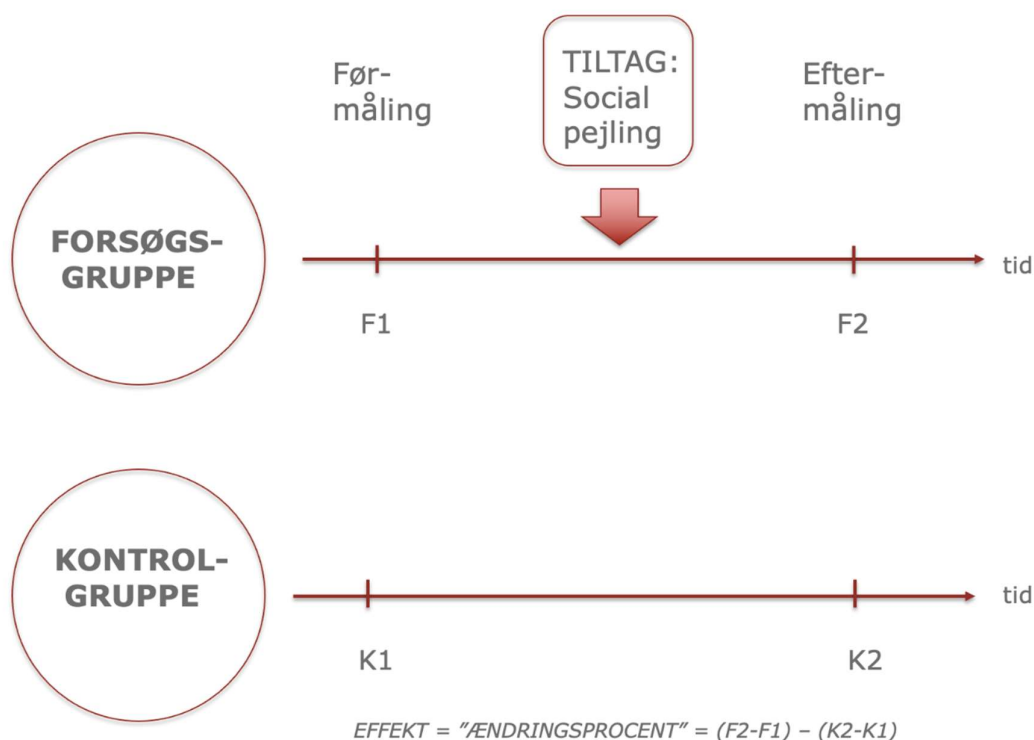
Samlet set støtter og udbygger resultaterne fra denne undersøgelse resultaterne fra pilotprojektet i Tingbjerg: Der synes at være god grund til at arbejde med social pejling i de københavnske skoler for at skabe mere retvisende forventninger og antagelser i det hele taget, og i særlig grad, når det handler om skoler i udsatte områder. Spørgsmålet er jo så, om social pejling kan gøre en forskel?

4. FORSØG: KAN SOCIALE MISFORSTÅELSER VEDRØRENDE HOLDNING TIL SKOLEN SAMT FAKTISK SKOLETRIVSEL OG BEGÅELSE AF KRIMINALITET ÆNDRES Gennem SOCIAL PEJLING?

Med udgangspunkt i de sociale misforståelser, der blev afdækket i projektets første del (beskrevet i kapitel 3), har vi som et vigtigt led i projektet gennemført et forsøg på at korrigere de forkerte antagelser om holdninger til skole og undervisning blandt eleverne på de fire skoler i udsatte områder (forsøgsskolerne). Det er et forsøg med social pejling over for en gruppe og vedrørende et emne, som os bekendt – det være sig nationalt eller internationalt – ikke tidligere er foretaget.

Forsøget med social pejling er gennemført i to faser: I første fase, som startede i 2019, indgik to forsøgsskoler og to kontrolskoler (7. og 8. klasser). I anden fase, som startede i 2020, indgik ligeledes to forsøgs- og to kontrolskoler (7. og 8. klasser). I hver fase er der gennemført en førmåling blandt elever, forældre, personale og SSP-medarbejdere i alle skoledistrikter, og ca. et år efter (og efter interventionen med social pejling) en eftermåling blandt elever, personale og SSP. Der gennemførtes ikke eftermåling blandt forældrene, da der ikke indgik social pejling over for denne gruppe. Opstilling 4.1 giver en grafisk illustration af forsøgets forløb.

Opstilling 4.1: Forløbet af forsøget med social pejling i skolerne

4.1 Metodisk redegørelse, anden del: Gennemførelse af social pejling

Den sociale pejling blev planlagt således, at den praktiske afvikling skulle forestås af de enkelte skolars SSP-lærere. Lærerne fik udleveret et faktaark, tre arbejdsark og en række PowerPoints med data om, hvad eleverne havde svaret i første spørgerunde, specificeret på skole og klassetrin.¹⁰ Hver forsøgsklasse på den pågældende skole blev altså præsenteret for data fra alle skolens elever på samme klassetrin. Data drejede sig primært om holdninger til skolen, men også om elevernes brug af tobak og snus.

Eleverne blev på en temadag i klassen præsenteret for data, og derefter bedt om at arbejde i grupper med tre emner efter hinanden, hver gang afløst af et plenum (fælles diskussion):

- Første gruppearbejde skulle fokusere på årsager til, at sociale misforståelser opstod
- Andet gruppearbejde skulle fokusere på, hvordan eleverne kunne hjælpe hinanden med at sikre, at sociale misforståelser ikke opstod
- Tredje gruppearbejde skulle fokusere på, hvad eleverne i den konkrete klasse faktisk kunne blive enige om at gøre i *deres* klasse, altså en aftale om hvad man skulle forsøge at foretage sig fremover

Hele forløbet tog omkring tre timer og var detaljeret skemalagt. Dagen efter temadagen fik eleverne udleveret den ”aftale”, de havde lavet med hinanden som afslutning på temadagen. Der skulle foretages opfølgning henholdsvis en uge og en måned efter selve temadagen, og underviserne blev bedt om at udfærdige en forløbsrapport til brug for procesevaluering af indsatsen. Der blev tillige gennemført observationer af forløbet for bedst muligt at sikre, at eleverne fik den påtænkte undervisning.

Evaluering af den sociale pejling

Grundet coronanedlukninger har tidsrummet mellem første og anden spørgerunde varieret noget, men i alle tilfælde er eleverne på skolerne blevet udspurgt på 7.-9. klassetrin i begge runder. Alle elever er rykket et klassetrin op mellem første og anden spørgerunde.

I vurderingen af forsøgets resultater indgår alene data fra elever, der gik i 7. og 8. klasse ved første spørgerunde, og elever, der gik i 8. og 9. klasse ved anden spørgerunde. Det er således de klasser i forsøgsskolerne, som indgik i selve forsøget, samt deres direkte sammenlignelige jævnaldrende i kontrolskolerne. Tal for svarprocenter mv. afviger derfor fra dem, der er givet i forrige kapitel.

¹⁰ Et eksempel på faktaark og arbejdsark til de tre emner findes i anonymiseret form i bilag A. I bilag B findes den detaljerede lærervejledning, som alle lærere modtog i forbindelse med instruktion i konceptet.

Opstilling 4.1.1. Svarprocent for elever på de klassetrin, der deltog i forsøget, før og efter den sociale pejling, København 2019-2021.

Skolestatus	Tidspunkt	Klassetrin	Antal mulige besvarelser	Antal faktiske besvarelser	Svarprocent
Forsøgsskoler	Førmåling	7. + 8.	316	264	84
Kontrolskoler	Førmåling	7. + 8.	538	504	94
I alt	Førmåling	7. + 8.	854	768	90
Forsøgsskoler	Eftermåling	8. + 9.	296	235	79
Kontrolskoler	Eftermåling	8. + 9.	493	317	64
I alt	Eftermåling	8. + 9.	789	550	70

Coronasituationen har, som det fremgår af opstilling 4.1.1, desværre haft en indflydelse på dataindsamlingen. I en af de fire kontrolskoler var antallet af elevbesvarelser i anden runde så lavt (11 besvarelser), at det ikke giver mening at inddrage skolen i analysen. I en af forsøgsskolerne var antallet af besvarelser i anden runde faldet med 33 pct. i forhold til første runde, så det også her er usikkert at vurdere udviklingen.

Vi har på den baggrund valgt at udarbejde et datasæt, som indeholder besvarelser fra de tre forsøgsskoler og de tre kontrolskoler, hvor antallet af besvarelser er relativt højt, og hvor det var nogenlunde det samme i begge runder. Det er således dette datasæt, der ligger til grund for vurderingen af forsøgets resultater. Heri indgår i alt 376 besvarelser fra forsøgs elever (190 i første runde og 186 i anden runde – efter interventionen) og 646 besvarelser fra kontrolelever (340 i første runde og 306 i anden runde).

På personalesiden i skolerne viser det sig, at der også her er væsentlig færre besvarelser i eftermålingen, i særdeleshed fra kontrolskolerne. På forsøgsskolerne var der i alt 190 personalebesvarelser i førmålingen og 136 besvarelser i eftermålingen, mens der på kontrolskolerne var 222 besvarelser i førmålingen og kun 39 i eftermålingen. Skolerne er løbende blevet opfordret til at sikre, at deres lærere deltog i eftermålingen, men det har været tydeligt, at andre opgaver var mere presserende i forbindelse med pandemien. Det lave antal besvarelser gør det umuligt at sammenligne personalets opfattelser i før- og eftermålingen.

Blandt SSP-medarbejderne var der 53 besvarelser i førmålingen, og 44 i eftermålingen.¹¹ Der sker et væsentligt frafald (ca. 20 pct. i begge målinger) fra begyndelsen til afslutningen på spørgeskemaet. Det er derfor vores opfattelse, at det er for usikkert at vurdere udviklingen i SSP-medarbejdernes sociale overdrivelser.

¹¹ Den nøjagtige besvarelsesprocent kan ikke beregnes, da det er usikkert, om det samlede antal ansatte var det samme som tidligere, men besvarelsesprocenten er omkring 70.

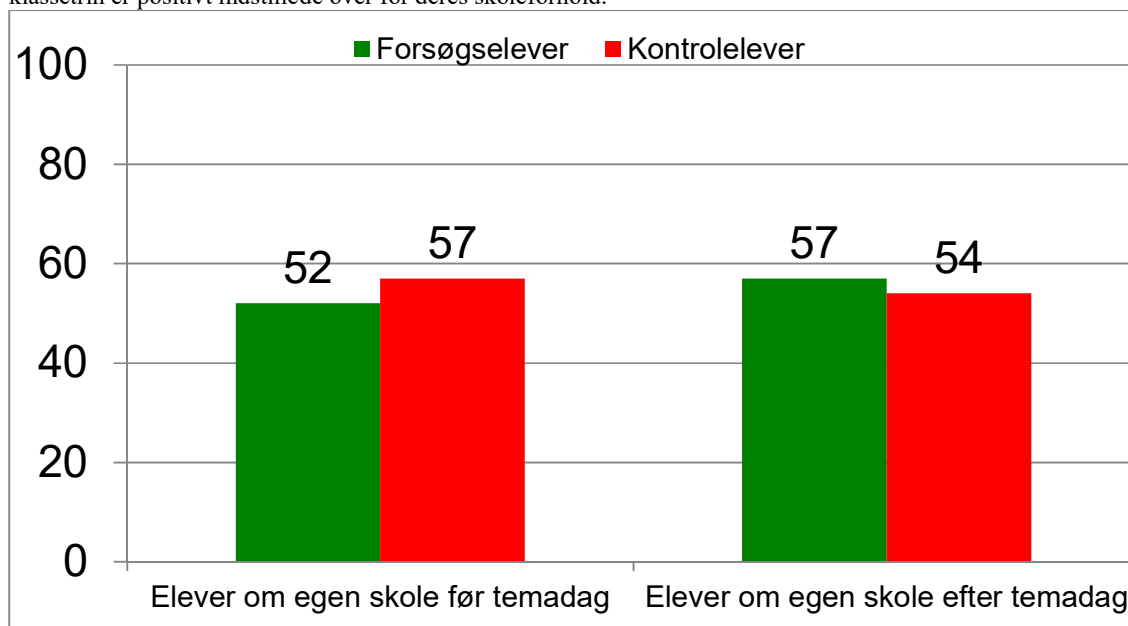
Effektevalueringen vil derfor alene koncentrere sig om eleverne. Det er også denne gruppe, som er det primære omdrejningspunkt for projektet i forhold til såvel kortlægning af adfærd og holdninger som forsøg på at korrigere selvsamme ved at forsøge at give eleverne et mere retvisende billede af hinandens holdninger til skolen mv.

4.2 Udvikling i antagelser om andre elevers holdninger til skolen

Opstilling 4.2.1 viser, at forsøgeleverne har øget deres antagelser om andre elevers positive holdninger til skolen en del efter temadagen, mens der er sket en lille ændring i den modsatte retning hos kontroleleverne.

Som en simpel målestok for ændringen – ”effektiviteten” – kan man udregne og bruge en såkaldt ”ændringsprocent” = (pct. ved eftermåling for forsøgsskolerne minus pct. ved førmåling for forsøgsskolerne) minus (pct. ved eftermåling for kontrolskolerne minus pct. ved førmåling for kontrolskolerne). Ud fra de data, der præsenteres i opstilling 4.2.1, kan ændringsprocenten beregnes til: $(57-52)-(54-57) = 8^*$.¹²

Opstilling 4.2.1. Elever på 7. og 8. klassetrin (før temadag) og 8. og 9. klassetrin (efter temadag) på **3 forsøgsskoler og 3 kontrolskoler** i København 2019-2021. Antagelser om, hvor mange elever på deres egen skole og klassetrin er positivt indstillede over for deres skoleforhold.

Udvikling i forskellige aspekter af syn på skolen

I opstilling 4.2.1. er der sammenlignet gennemsnittet for fire forskellige aspekter af synet på skolen. Disse fremgår også såvel af opstilling 1.1 og i nederste linje af opstilling 4.2.2.

Af opstilling 4.2.2 kan man tillige se, hvordan udviklingen har været, og forskellene i så henseende mellem forsøgs- og kontrolskolerne, for de fire aspekter af skoletrivsel, som gennemsnittene bygger på.

¹² * angiver, at forskellen i udviklingen på hhv. forsøgs- og kontrolskolerne er signifikant på 0,05-niveau.

Opstilling 4.2.2. Elever på 7. og 8. klassetrin (før temadag) og 8. og 9. klassetrin (efter temadag) på **3 forsøgsskoler og 3 kontrolskoler**, København 2019-2021. Antagelser om, hvor mange elever på deres egen skole og eget klassetrin, som synes godt eller vældig godt om...

Før eller efter temadag	Før		Efter	
	Forsøgsskole	Kontrolskole	Forsøgsskole	Kontrolskole
...at gå i skole	50	54	57	54
...undervisningen	46	47	52	46
...lærerne	49	57	52	52
...klassens sociale fællesskab	62	67	68	64
Gennemsnit	52	57	57	54

n forsøgsklasser: før 191, efter 185; kontrolklasser: før 340, efter 306

For alle fire aspekter af skoletrivsel – holdningen til at gå i skole, holdningen til undervisningen, holdningen til lærerne og holdningen til klassens sociale fællesskab – er der sket en reduktion af de sociale underdrivelser på forsøgsskolerne. Forestillingerne er blevet mere retvisende. For kontrolskolerne er det gået i modsat retning for tre af de fire aspekter, mens der ikke er nogen ændring for den fjerde. Ændringsprocenten for forestillingerne om holdning til at gå i skole er 7, for forestillingerne om holdning til undervisningen 7, for forestillingerne om holdning til lærerne 8* og for forestillingerne om holdning til klassens sociale fællesskab 9*. Ændringsprocesserne peger altså alle klart i retning af en positiv effekt på de sociale misforståelser omkring skoletrivsel af den sociale pejling, og to af dem er statistisk signifikante.

Udvikling i forhold til køn

Vi har også set på udviklingen, som den tager sig ud for henholdsvis drenge og piger, jf. opstilling 4.2.3 og 4.2.4.

Såvel for drengene som pigerne er de sociale underdrivelser vedrørende den gennemsnitlige skoletrivsel blevet reduceret i forsøgsskolerne. I kontrolskolerne er den uændret for drengene mens underdrivelserne er øget for pigernes vedkommende. For drengene er ændringsprocenten 6 og for pigerne 11*.

Opstilling 4.2.3. Elever på 7. og 8. klassetrin (før temadag) og 8. og 9. klassetrin (efter temadag) på **3 forsøgsskoler og 3 kontrolskoler – kun drenge**, København 2019-2021. Antagelser om, hvor mange elever på deres egen skole og eget klassetrin, som synes godt eller vældig godt om...

Før eller efter temadag	Før		Efter	
	Forsøgsskole	Kontrolskole	Forsøgsskole	Kontrolskole
...at gå i skole	52	53	61	58
...undervisningen	48	48	54	48
...lærerne	54	58	55	57
...klassens sociale fællesskab	65	69	74	65
Gennemsnit	55	57	61	57

n forsøgsklasser: før 79, efter 75; kontrolklasser: før 178, efter 156

For forestillingerne om skolekammeraterne holdning til at gå i skole er ændringsprocenten for drengene 4, for pigerne 8; for forestillingerne om holdning til undervisningen henholdsvis 6 og 8; for forestillingerne om holdning til lærerne 2 og 12* og for forestillingerne om holdninger til klassens sociale fællesskab 13* og 15*.

Opstilling 4.2.4. Elever på 7. og 8. klassetrin (2019) og 8. og 9. klassetrin (2021) på **3 forsøgsskoler og 3 kontrolskoler – kun piger**, København 2019-2021. Antagelser om, hvor mange elever på deres egen skole og eget klassetrin, som synes godt eller vældig godt om...

Før eller efter temadag	Før		Efter	
	Forsøgsskole	Kontrolskole	Forsøgsskole	Kontrolskole
...at gå i skole	50	54	55	51
...undervisningen	44	46	51	45
...lærerne	46	55	51	48
...klassens sociale fællesskab	55	65	65	60
Gennemsnit	49	55	56	51

n forsøgsklasser: før 107, efter 104; kontrolklasser: før 158, efter 141

Ligesom vi fandt generelt, er der således sket en særlig markant reduktion af de fejlslagne forestillinger vedrørende skolekammeraterne holdning til klassens sociale fællesskab for såvel drenge som piger.

Udvikling på klassetrin

Der findes nyere danske undersøgelser,¹³ der viser, at den sociale pejling (vedrørende risikoadfærd), ikke virker lige godt efter hensigten på forskellige klassetrin. Det har derfor særlig

¹³ Se Balvig og Holmberg (2021): Ringstedforsøget anno 2020. Afford, København

interesse at se på, om der i forsøget har vist sig forskelle afhængig af, om en sociale pejling er foretaget på 7. eller 8. klassetrin.

Af opstilling 4.2.5 og 4.2.6 fremgår det, at de sociale underdrivelser vedrørende skolekammeraternes skoletrivsel gennemsnitligt er mindsket i forsøgsskolerne for såvel elever der gennemgik den sociale pejling i 7. klasse som for dem der havde temadag m.v. i 8. klasse. Omvendt er det gået i kontrolskolerne: Her er der på begge klassetrin året efter sket en, dog mindre, øgning af underdrivelserne. Ændringsprocenten for 7.-8. klassetrin er 7 og for 8.-9. klassetrin 8.

Opstilling 4.2.5. Elever på 7. klassetrin (før temadag) og 8. klassetrin (efter temadag) på **3 forsøgsskoler og 3 kontrolskoler**, København 2019-2021. Antagelser om, hvor mange elever på deres egen skole og eget klassetrin, som synes godt eller vældig godt om...

Før eller efter temadag	Før		Efter	
	Forsøg	Kontrol	Forsøg	Kontrol
...at gå i skole	47	51	58	51
...undervisningen	50	45	53	45
...lærerne	52	55	53	49
...klassens sociale fællesskab	60	62	64	57
Gennemsnit	52	53	57	51

n forsøgsklasser: før 101, efter 104; kontrolklasser: før 182, efter 156

For de specifikke trivselsaspekter var ændringsprocenten vedrørende forestillingen om holdning til at gå i skole for 7.-8. klassetrin 11 og for 8.-9. klassetrin 0; for forestillingen om holdning til undervisningen henholdsvis 3 og 11; for forestillingen om holdning til lærerne 7 og 10* og for forestillingen om holdning til klassens sociale fællesskab 7 og 14*.

Opstilling 4.2.6. Elever på 8. klassetrin (før temadag) og 9. klassetrin (efter temadag) på **3 forsøgsskoler og 3 kontrolskoler**, København 2019-2021. Antagelser om, hvor mange elever på deres egen skole og eget klassetrin, som synes godt eller vældig godt om...

Før eller efter temadag	Før		Efter	
	Forsøg	Kontrol	Forsøg	Kontrol
...at gå i skole	54	56	55	57
...undervisningen	41	49	50	47
...lærerne	45	59	52	56
...klassens sociale fællesskab	63	73	72	68
Gennemsnit	51	59	57	57

n forsøgsklasser: før 90, efter 81; kontrolklasser: før 158, efter 150

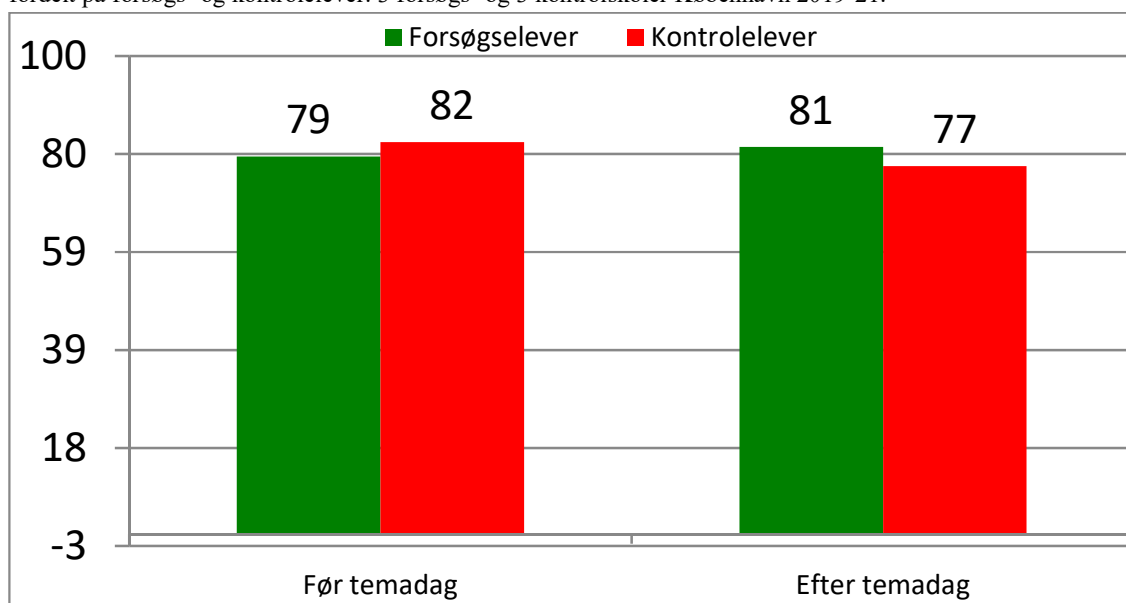
Samlet set tyder resultaterne på, at forsøget med sociale pejling har haft en gunstig effekt på de sociale underdrivelser vedrørende skoletrivsel på såvel 7. som 8. klassetrin. Under hensyntagen til, hvor meget det potentielt ville være muligt at nedbringe de sociale underdrivelser – frem til fuldstændig fravær af disse – er det beregnet, at den gunstige effekt på de sociale underdrivelser er – i størrelsesordenen – 20 pct.

4.3 Udvikling i elevernes faktiske holdning til skolen

Det er i andre forsøg med social pejling påvist, at dette tiltag kan påvirke forsøgsdeltagernes trivsel i positiv retning, selvom dette ikke har været i fokus for selve den sociale pejling. Disse forsøg har alle umiddelbart fokuseret på forskellige former for risikoadfærd, som fx rygning. I det aktuelle forsøg er det sociale misforståelser vedrørende trivsel i skolen, der har været i fokus, og her er det så endnu mere nærliggende også at interesse sig for, om forsøget, udover at reducere sociale misforståelser, har påvirket de unges faktiske (skole)trivsel.

Den overordnede udvikling i andelen af elever, der er positivt indstillede over for deres skoleforhold før og efter den sociale pejling, fremgår af opstilling 4.3.1. På forsøgsskolerne er der en beskedent stigning i andelen af elever, der trives godt i skolen, mens der på kontrolskolerne er et fald. Ændringsprocenten er 7.

Opstilling 4.3.1. Procent elever der er positivt indstillede over for deres skoleforhold før og efter temadagen, fordelt på forsøgs- og kontrolelever. 3 forsøgs- og 3 kontrolskoler København 2019-21.

Svarene på de detaljerede spørgsmål om trivsel i skolen fremgår af opstilling 4.3.2. For andelen af elever, der synes godt eller vældig godt om at gå i skole, er ændringsprocenten 2; for andelen, der synes godt eller vældig godt om undervisningen, 4; for andelen, der synes godt eller vældig godt om lærerne, 7, og for andelen af elever der synes godt eller vældig godt om klassens sociale fællesskab, 2. Også for de specifikke trivselsdimensioner synes den sociale pejling således at have givet de deltagende elever et vist boost i form af bedre skoletrivsel.

Opstilling 4.3.2. Elever på 7. og 8. klassetrin (før temadag) og 8. og 9. klassetrin (efter temadag) på **3 forsøgsskoler og 3 kontrolskoler**, København 2019-2021. Procentdel af eleverne, som synes godt eller vældig godt om...

Før eller efter temadag	Før		Efter	
	Forsøg	Kontrol	Forsøg	Kontrol
...at gå i skole	80	75	82	75
...undervisningen	78	74	81	73
...lærerne	74	82	77	78
...klassens sociale fællesskab	83	82	83	80
Gennemsnit	79	82	81	77

n forsøgsklasser: før 191, efter 185; kontrolklasser: før 340, efter 306

Udvikling i forhold til køn

Som vi gjorde ved de sociale misforståelser, har vi også her set på, om der er forskelle med hensyn til, hvordan den sociale pejling har virket for piger og drenge, jf. opstilling 4.3.3 og 4.3.4.

Opstilling 4.3.3. Elever på 7. og 8. klassetrin (før temadag) og 8. og 9. klassetrin (efter temadag) på **3 forsøgsskoler og 3 kontrolskoler – kun drenge**, København 2019-2021. Procent af eleverne, som synes godt eller vældig godt om...

Før eller efter temadag	Før		Efter	
	Forsøg	Kontrol	Forsøg	Kontrol
...at gå i skole	84	73	89	76
...undervisningen	81	75	89	71
...lærerne	79	82	80	84
...klassens sociale fællesskab	84	84	89	84
Gennemsnit	82	79	87	79

n forsøgsklasser: før 79, efter 75; kontrolklasser: før 178, efter 156

Opstilling 4.3.4. Elever på 7. og 8. klassetrin (før temadag) og 8. og 9. klassetrin (efter temadag) på **4 forsøgsskoler og 3 kontrolskoler – kun piger**, København 2019-2021. Procent af eleverne, som synes godt eller vældig godt om...

Før eller efter temadag	Før		Efter	
	Forsøg	Kontrol	Forsøg	Kontrol
...at gå i skole	79	80	78	72
...undervisningen	77	74	77	75
...lærerne	72	81	76	75
...klassens sociale fællesskab	84	81	79	75
Gennemsnit	78	79	78	74

n forsøgsklasser: før 107, efter 104; kontrolklasser: før 158, efter 141

På det generelle plan er ændringsprocenten med hensyn til skoletrivsel for både drengene og pigerne 5. For holdningen til at gå i skole henholdsvis 2 og 7; for holdningen til undervisningen 12* og -1; for holdningen til lærerne -1 og 10* og for holdningen til klassens sociale fællesskab 5 og 1.

Der er forskelle, men der er ikke nogen konsistent tendens til, at effekten på skoletrivsel har været forskellig for drenge og piger.

Udvikling på klassetrin

Tilsvarende har vi set på, om det har gjort nogen forskel for elevernes trivsel i skolen, om den sociale pejling er foregået på 7. eller 8. klassetrin, jf. opstilling 4.3.5 og 4.3.6.

Opstilling 4.3.5. Elever på 7. klassetrin (før temadag) og 8. klassetrin (efter temadag) på **3 forsøgsskoler og 3 kontrolskoler**, København 2019-2021. Procent af eleverne, som synes godt eller vældig godt om...

Før eller efter temadag	Før		Efter	
	Forsøg	Kontrol	Forsøg	Kontrol
...at gå i skole	79	70	84	75
...undervisningen	78	67	84	69
...lærerne	73	80	80	76
...klassens sociale fællesskab	83	75	82	75
Gennemsnit	78	73	82	74

n forsøgsklasser: før 101, efter 104; kontrolklasser: før 182, efter 156

Opstilling 4.3.6. Elever på 8. klassetrin (før temadag) og 9. klassetrin (efter temadag) på 3 forsøgsskoler og 3 kontrolskoler, København 2019-2021. Procent af eleverne, som synes godt eller vældig godt om...

Før eller efter temadag	Før		Efter	
	Forsøg	Kontrol	Forsøg	Kontrol
...at gå i skole	81	83	79	74
...undervisningen	77	83	77	77
...lærerne	74	84	74	80
...klassens sociale fællesskab	83	91	84	85
Gennemsnit	79	85	79	79

n: forsøgsklasser: før 90, efter 81; kontrolklasser: før 158, efter 156

Ændringsprocenten for de elever, der gennemgik den sociale pejling på 7. klassetrin, er 3, og for 8. klassetrin 6. For de specifikke trivselsdimensioner er ændringsprocenten vedrørende holdning til at gå i skole henholdsvis 0 og 7; for holdning til undervisningen 4 og 6; for holdning til lærerne 11* og 4, og for holdningen til klassens sociale fællesskab -1 og 7.

Der er således ikke nogen konsistent tendens til, at den sociale pejling har indvirket forskellig på elevernes skoletrivsel, afhængigt af på hvilket skoletrin den sociale pejling er foregået.

Efter vor vurdering har udgangspunktet med hensyn til elevernes skoletrivsel i projektet ligget på et relativt højt niveau, hvilket indebærer, at det er relativt begrænset, hvor meget højere det overhovedet vil være muligt at komme ved at booste trivsel. Mistrivsel kan givetvis også bero på mange forskellige forhold, som det er utænkeligt at social pejling i form af en temadag m.v. kan gøre noget som helst ved. På den baggrund synes vi, at det er bemærkelsesværdigt, at forsøget synes at have bidraget til, at relativt flere elever trives godt i skolen ca. et år efter, at den sociale pejling har fundet sted.

Set i forhold til, hvor meget det potentielt kunne være muligt at øge skoletrivslen – dvs. en situation hvor 100 pt. af eleverne trivedes i og ved deres skolegang – er der tale om en øgning af trivselsniveauet med – i størrelsesordenen – 15 pct.

Effektens størrelse ligger altså ikke helt på niveau med den, vi har registreret for de sociale misforståelsers vedkommende, men den er ret konsistent ikke blot generelt, men også for de forskellige dimensioner af skoletrivsel og for de forskellige undergrupper, vi har belyst.

Om den øgede skoletrivsel er en konsekvens af de reducerede underdrivelser vedrørende kammeraterne skoletrivsel kan vi ikke vide. Det kan også være en effekt af selve det tiltag, der er foretaget eller andre sider ved det såsom taknemmelighed over at skolen foretager sig noget.

4.4. Udvikling i kriminalitet

Med henblik på at vurdere, om der skulle være yderligere afledte effekter af den sociale pejling udover reduktionen af de sociale misforståelser, er der gennemført en række analyser vedrørende visse former for risikoadfærd, nemlig kriminalitet og kontakt med bander, jvf. opstilling 4.4.1.

Opstilling 4.4.1. Elever på 7., 8. og 9. klassetrin på **3 forsøgsskoler og 3 kontrolskoler** i København 2019-2021. Procent af eleverne, der...

Før eller efter temadag	Før		Efter	
	Forsøg	Kontrol	Forsøg	Kontrol
...har slået eller tævet nogen	20	18	10	13
...har stjålet en cykel	12	11	9	13
...har begået hærværk	15	20	9	16
...er med i bande	1	1	2	1
...hænger ud med bandemedlemmer	3	2	2	3

n forsøgsklasser: før 191, efter 185; kontrolklasser: før 340, efter 306

Tallene for, om man er med i en bande eller hænger ud med bandemedlemmer er så små, at man burde have decimaler på procenterne for mere præcist at kunne vurdere udviklingen, men vi mener ikke, dette er ansvarligt på grund af de usikkerheder med svarprocenter m.v., der er forbundet med den bagvedliggende dataindsamling. Umiddelbart ser det ikke ud til, at den sociale pejling har gjort nogen forskel med hensyn til bandetilknytning.

I alle undersøgelserne er de deltagende elever blevet spurgt om, hvorvidt de inden for det seneste år forud for udspørgningstidspunktet har begået vold i form af at have slået eller tævet nogen, har begået tyveri i form af at have stjålet en cykel og/eller har begået hærværk. Fra året før til året efter den sociale pejling er der sket en markant nedgang i alle tre former for kriminalitet blandt forsøgsskolernes elever. Andelen, der har begået vold er halveret, fra 20 til 10 pct. Andelen af elever, der har stjålet en cykel, er faldet med en fjerdedel, fra 12 til 9 pct. – og andelen af elever, der har begået hærværk, er faldet med mere end en tredjedel, fra 15 til 9 pct. Det er sjældent at se så store ændringer på så kort tid. På grund af deres unge alder, og at de er blevet et år ældre, skulle man under ”normale” forhold ovenikøbet forvente en stigning i den faktiske kriminalitet. For to af de tre kriminalitetsforhold, vi har belyst (vold og hærværk), er der imidlertid også et fald for eleverne på kontrolskolerne. Det vidner om, at den periode, vi har foretaget undersøgelserne i, ikke har været nogen ”normal” periode. Man kan se af kriminalstatistikkerne (og det fremgår også af analyser), at coronapandemien og skolenedlukningerne generelt har haft en afdæmpende effekt på kriminaliteten.

Når vi ved beregning af ændringsprocenter tager højde for udviklingen på kontrolskolerne, tyder det imidlertid stadig på, at forsøget har haft en gunstig effekt på kriminaliteten udover

hvad der kan tilskrives skolenedlukninger m.v. For vold er ændringsprocenten 5, for cykeltyveri ligeledes 5 og for hærværk 2.

Samlet set synes den gunstige effekt af den sociale pejling på de unges kriminalitet at være af samme størrelsesorden som for skoletrivsel, dvs. 15 procent.

Vi har ikke set på, om den oplevede stigmatisering – ”udenforskab” har ændret sig, fordi de unge ikke er blevet konfronteret med data om dette. En konfrontation med naboskolerne om bl.a. dette var oprindeligt på tegnebrættet, men måtte opgives på grund af coronasituationen.

BILAG A. EKSEMPEL PÅ ARBEJDSPAPIRER ANVENDT VED TEMADAGEN

Faktaark: 7. klasse, X skole

Det følgende er baseret på de spørgeskemaer, I udfyldte for nogle måneder siden.

FORHOLD TIL SKOLEN

Blandt jer der går i 7. klasse her på X skole, er det ...

79 procent, der godt kan lide at gå i skole

- men når I skal gætte, tror I, at det kun er 48 procent, altså under halvdelen?
- 3 ud af 4 af jer, altså langt de fleste, tror fejlagtigt, at det kun er halvdelen eller færre der godt kan lide at gå i skole!

82 procent, der synes godt om undervisningen

- men når I skal gætte, tror I, at det kun er 48 procent, altså kun lige godt og vel halvdelen?
- 3 ud af 4 af jer, altså de fleste, tror fejlagtigt, at det kun er halvdelen eller færre der synes godt om undervisningen!

74 procent, der synes godt om lærerne

- men når I skal gætte, tror I, at det kun er 46 procent, altså kun lige godt og vel halvdelen?
- 3 ud af 4 af jer, altså de fleste, tror fejlagtigt, at det kun er halvdelen eller færre der synes godt om undervisningen!

Arbejdsark 1 – Hvordan opstår sociale misforståelser?

I har nu set, at I, som er elever i 7. klasse her på X skole, tror, at de andre elever på samme alder som jer selv er mindre tilfredse med skolen, undervisningen og lærerne, end de faktisk er.

I har også set, at I tror, at der er langt flere elever her på skolen, som ryger tobak eller bruger snus, end der faktisk er.

Den slags forkerte antagelser, både underdrivelser og overdrivelser, kalder man sociale misforståelser. I dette gruppearbejde skal I tale med hinanden om, hvad der kan være grunden til, at den slags misforståelser opstår. Hvordan kan det være, at I kommer til at tro noget om hinanden, som ikke er rigtigt?

Lav en liste med alle de forklaringer på både overdrivelser og underdrivelser, I kan komme i tanke om.

Sociale overdrivelser kan opstå fordi:

1: _____

2: _____

3: _____

4: _____

6: _____

7: _____

8: _____

9: _____

10: _____

11: _____

12: _____

Hvis I har flere forslag, så brug bagsiden af arket!

Arbejdsark 2 – Hvordan kan man undgå, at misforståelser opstår?

Nu har I diskuteret grundene til, at I kan komme til at tro noget om de andre, som ikke er rigtigt – altså hvorfor sociale misforståelser kan opstå.

I dette gruppearbejde skal I prøve at komme med forslag til, hvad der kan gøres for, at den slags misforståelser ikke opstår.

Hvad kan I hver især gøre for, at de andre får en bedre fornemmelse for, hvad I selv mener og gør?
Hvad kan I gøre i klassen i fællesskab for, at I får et bedre billede af, hvad de andre mener og gør?
Hvad kan I gøre for at hjælpe hinanden med at undgå sociale misforståelser?

Man kan forhindre eller forebygge sociale misforståelser ved at:

1: _____

2: _____

3: _____

4: _____

6: _____

7: _____

8: _____

9: _____

10: _____

11: _____

12: _____

Hvis I har flere forslag, så brug bagsiden af arket!

Arbejdsark 3 – Hvad vil I faktisk gøre her i klassen?

Nu har I hørt og diskuteret en lang række forslag til, hvordan I som elever kan undgå, at sociale overdrivelser opstår.

I synes nok, at nogle af forslagene er bedre end andre, og derfor skal I nu diskutere, hvad I faktisk vil gøre her i 7. klasse på X skole.

Hvad kan – og vil – I gøre for, at I netop i jeres klasse får en bedre fornemmelse for, hvad de andre mener og gør?

I vores klasse vil vi:

1: _____

2: _____

3: _____

4: _____

6: _____

7: _____

8: _____

9: _____

10: _____

11: _____

12: _____

Hvis I har flere forslag, så brug bagsiden af arket!

BILAG B. LÆRERVEJLEDNING TIL TEMADAGEN

Social pejling i København: Arbejdsdagen for og med eleverne i de enkelte forsøgsklasser

Temadagen forventes at forløbe over tre lektioner. Undervisningen forestås af SSP-læreren, og klasselæreren er ligeledes til stede som assistent.

Efter afholdelse af alle temadagene på skolen afholdes et fælles forældremøde for forældre og børn, hvor SSP-lærer og klasselærer ligeledes deltager.

I god tid før afholdelsen af temadagen i hver enkelt klasse modtager den ansvarlige lærer/underviser følgende materialer fra AFFORD:

3. Faktaark og en tilhørende PowerPoint-fil med tal fra elevernes besvarelser af skoleundersøgelsen. Faktaarket er kopieret, så der er et til hver elev.
4. 3 arbejdsark til brug ved temadagen, se nærmere nedenfor.
5. 3 lister til opsummering af elevernes arbejdsark
6. En forløbsrapport, som underviseren udfylder efter endt undervisning.

Materialerne indeholder i princippet elevernes svar på to områder: holdning til skole og undervisning, samt risikoadfærd, primært tobak. Der er tre væsentlige ting at være opmærksom på:

- For det første er de sociale misforståelser ikke ens i alle klasser. Det er heller ikke i alle klasser, at der er misforståelser på alle områder. I så fald er der ikke noget at arbejde med, og dette emne bliver i så fald ikke inddraget i den pågældende klasse, eller det kan tænkes, at der bliver arbejdet med nogle lidt andre spørgsmål. Dette vil fremgå direkte af faktaark og PowerPoints, som er specifikke for hvert enkelt klassetrin og hver enkelt skole. I det tilfælde, at der er to klasser på samme klassetrin i en skole, er data gennemsnittet af alle besvarelser på dette klassetrin.
- For det andet skal det gøres klart for eleverne, at de tal, de får, er *gennemsnittet* af deres besvarelser. For hvert spørgsmål, eleverne har besvaret om, hvad de tror om andre, er der regnet et gennemsnit ud, som giver det samlede billede af, hvad eleverne tror om de andre.
- For det tredje er det væsentligt at understrege for eleverne, at de udleverede tal stammer fra *dem, der deltog, da spørgeskemaet blev udfyldt i klasserne*. Da nogle elever var fraværende den dag, kan det tænkes, at billedet i den enkelte klasse ser en anelse anderledes ud, når alle er til stede. Der er også enkelte elever - ganske få, 3-4 stykker i alt – som meget tydeligt har svaret usandt på undersøgelsen, for eksempel ved at hævde, at de har brugt alle former for rusmidler og begået alle former for kriminalitet flere gange. HVIS der i den enkelte klasse bliver stillet spørgsmålstejn ved, om man kan stole på de fremlagte tal, kan underviseren forklare følgende: for det første, at der er lavet rigtig mange af denne slags undersøgelser blandt unge, og at de generelt giver et meget sandfærdigt resultat. For det andet, jf. ovenfor, at enkelte fraværende elever kan forrykke resultaterne en lille smule. For det tredje, at resultaterne fra undersøgelsen er gået grundigt igennem, og at forskerne bag undersøgelsen har fjernet de ganske få besvarelser, som tydeligt ikke er sandfærdige. Det har forskerne stor erfaring med, og det samlede billede, som det fremgår af faktaarkene, er derfor et godt billede på, hvordan det forholder sig i de enkelte klasser.

Selve temadagen

Ved temadagen er den ansvarlige underviser, fx skolens SSP-lærer, klasselæreren samt en observatør fra AFFORD til stede. Undervisningen gennemføres primært af SSP-læreren, men det er vigtigt, at klasselæreren er med i så stort omfang som muligt, så han/hun har et godt overblik over, hvad der faktisk er foregået på dagen.

Selve temadagen forløber som følger (tidsforbrug ca. 3 lektioner)

- a. Underviseren introducerer dagen og forklarer forløbet. Det overordnede emne er elevernes egne holdninger til skolen og deres brug af tobak og snus sammenholdt

med, hvad de tror om hinanden. Generelt er der en tendens til, at eleverne har misforståede opfattelser af, hvordan de andre har det med skolen, og hvor mange af de andre, som bruger tobaksprodukter. Dette kaldes sociale misforståelser, og det er noget som er ret almindeligt blandt unge mennesker. Der kan være tale om sociale overdrivelser, altså at eleverne tror, at mange gør noget, som få faktisk gør. Der kan også være sociale underdrivelser, at eleverne tror, få gør eller mener noget, som det faktisk er mange, som gør eller mener. Underviseren kan evt. spørge eleverne, om de selv kender til, eller kan forestille sig, eksempler på, at sociale misforståelser påvirker deres forståelse af andre.

- b. Faktaark om klassens svar på de forskellige spørgsmål udleveres og eleverne får tid til at læse dem igennem. Herefter gennemgår underviseren tallene vha. PowerPoints. Det centrale er hele tiden at sammenholde elevernes antagelser med de faktiske forhold og påpege de sociale misforståelser. Det er også væsentligt at påpege, at der i forhold til skolen er sociale underdrivelser – eleverne tror, klassen som helhed er mindre glad for skole, undervisning og/eller lærere, end det faktisk er tilfældet. Når det gælder tobak og/eller snus, er der til gengæld sociale overdrivelser – eleverne tror, de andre bruger mere tobak og/eller snus, end det faktisk er tilfældet.
- c. Gruppearbejde med 3 elever i hver gruppe: Hvordan er misforståelserne om, hvad de andre gør og tænker, opstået? Hvad er det for mekanismer, der kan få eleverne til at tro, at de andre er mindre glade for skolen, end de faktisk er? Og hvad er det for mekanismer, der gør, at de tror, de andre bruger tobak og snus i langt højere grad, end det er tilfældet? Til dette brug får hver gruppe elever et stykke papir (arbejdsark 1 – Hvorfor opstår misforståelser?), hvor de kan skrive deres overvejelser ned. (BEMÆRK: Arbejdsarkene er specifikt udarbejdet til de enkelte klasser, da der er variation i de sociale misforståelser fra klasse til klasse).
- d. Plenum med komplet oplistning af de forhold, der er peget på under b. Det er vigtigt, at alle forslag til forklaringer fra eleverne medtages og tales igennem. Underviseren skriver alle forslag op på en liste (liste 1 – Hvorfor opstår misforståelser?).
- e. Pause: Herunder udprintes og kopieres liste 1 udarbejdet under d.
- f. Liste 1 – Hvordan opstår misforståelser? udleveres sammen med arbejdsark 2 – Hvordan undgå overdrivelser? (BEMÆRK: Dette arbejdsark er ens for alle klasser). Nyt gruppearbejde i nye grupper sættes i gang (igen med 3 i hver): Her er det elevernes opgave at komme med forslag til, hvad man kan gøre for at mindske forekomsten af misforståelser/underdrivelser/ overdrivelser. Det er her vigtigt, at det understreges for eleverne, at det *ikke* er den faktiske adfærd, de skal søge at påvirke, men derimod de forhold, der gør, at misforståelserne kan opstå/trives. Eleverne skal komme med forslag til, hvordan de kan blive bedre til at skaffe sig/opretholde et retvisende billede af, hvordan de andre har det og/eller hvad de andre faktisk gør. Eleverne må også gerne komme med forslag til, hvad skolen/lærerne/andre voksne kan gøre.
- g. Plenum med komplet oplistning og diskussion af de ideer, der er peget på under f. Underviseren skriver alle forslag op på liste 2 – Hvordan undgå misforståelser.
- h. Pause: Herunder udprintes og kopieres liste 2 udarbejdet under g.
- i. Tredje gruppearbejde iværksættes, igen med nye grupper, og igen 3 i hver: Forslag til beslutninger om, hvad man så skal gøre for at mindske risikoen for misforståelser/overdrivelser fremover. Eleverne skriver deres forslag ned på arbejdsark 3 – Hvad vil klassen gøre? (BEMÆRK: Her er der igen individuelle skemaer for skole og klassetrin).
- j. Plenum med komplet oplistning af forslag; diskussion af disse forslag, samt eventuel "vedtagelse" af bestemte tiltag, altså beskrivelse af, hvad eleverne vil gøre for at hjælpe sig selv og hinanden med at undgå sociale misforståelser.

- k. Der udarbejdes en liste (liste 3 – hvad vil klassen gøre) med "aftalen", dvs. de ting man er blevet enige om skal ske. Underviseren skriver alle elevernes forslag ind i aftalen. OBS: Det er muligt, at det i de ældste klasser kan være vanskeligt at få eleverne med på at lave en egentlig "aftale", og at krav om en sådan vil gøre det vanskeligt at fastholde eleverne i forløbet. I så tilfælde kan underviseren vælge blot at skrive de forslag ned, som der har været tilslutning til, og forklare klassen, at emnet vil blive taget op af klasselæreren i de kommende uger.
 - l. Efter afslutning af temaet, udfylder underviseren en forløbsrapport, som lægges i den udleverede konvolut sammen med elevernes arbejdsark fra gruppearbejderne og kopi af liste 1-3, som er udleveret til eleverne undervejs.
2. Dagen efter udleveres "aftalen" til alle og diskuteres kort i klassen (**dette sker ved klasselæreren**).
 3. En uge efter holdes en lille opfølgning i klassen, hvor det diskuteres, hvordan det går med aftalerne (**klasselæreren**).
 4. En måned efter holdes på ny en opfølgning (**klasselæreren**), hvor der tales om, hvordan det går med aftalerne, og om, hvad eleverne syntes om forældremødet.

Observation af forløbet

I nogle af klasserne vil der, ud over lærerpersonale, deltage en observatør fra AFFORD, og det vil der ligeledes på forældremøderne. Observatøren har til opgave at beskrive forløbet i detaljer, og denne beskrivelse skal bruges til to formål:

- For det første til at sikre, at forløbet er udformet bedst muligt, og at der fremadrettet kan laves ændringer, hvis der er noget, som ikke fungerer optimalt.
- For det andet skal beskrivelsen bruges i den håndbog om projektet, som bliver udarbejdet, når hele forløbet er overstået, så det kan gentages så nøjagtigt som muligt i andre skoler/kommuner.

BILAG C. EKSEMPEL PÅ DE ANVENDTE SPØRGESKEMAER

Dette spørgeskema blev anvendt i forhold til udskolingseleverne på Tingbjerg Skole. Skemaet blev udfyldt via computer, hvilket gjorde det muligt at få information om, hvilken specifik klasse de besvarende elever gik i. At det blev udfyldt via computer betyder, at det havde et andet design og fremstod på en anden måde over for de besvarende elever, end vi her kan vise i en papirversion.

Ungdomsundersøgelse i København

Spørgeskemaet skal bruges til en statistisk undersøgelse af unges holdning til skolen og forestillinger om hinanden på Tingbjerg Skole og Brønshøj Skole.

Den besvarelse, du afgiver, er fortrolig, og oplysningerne vil kun blive brugt statistisk.

Spørg din lærer, hvis der er noget, du er i tvivl om.

Med venlig hilsen

Aydin Soei, Flemming Balvig og Lars Holmberg

Først kommer der nogle spørgsmål om unge, DER GÅR PÅ TINGBJERG SKOLE PÅ SAMME KLASSETRIN SOM DIG SELV. Du skal prøve at gætte!

HVOR MANGE AF DEM TROR DU...

	Ingen	Næsten ingen	En del	Omkring halvdelen	De fleste	Næsten alle
synes temmelig eller vældig godt om at gå i skole	☐	☐	☐	☐	☐	☐
aldrig pjækker fra skole	☐	☐	☐	☐	☐	☐
synes temmelig eller vældig godt om undervisningen i skolen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
synes temmelig eller vældig godt om deres lærere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
synes temmelig eller vældig godt om det sociale fællesskab i klassen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
føler sig accepteret, som de er, blandt de andre elever i klassen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
er bange for at fremstå som stræbere overfor deres klassekammerater	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ved, hvad de gerne vil lave, når de er færdige med folkeskolen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
tager en uddannelse, når de er færdige med folkeskolen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
bliver arbejdsløse, når de er færdige med folkeskolen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
bliver kriminelle, når de er færdige med folkeskolen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Ingen	Næsten in- gen	En del	Omkring halvdelen	De fleste	Næsten alle
ofte føler sig holdt udenfor og set som mindre værd som borgere i det danske samfund på grund af deres bopæl	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ofte føler sig holdt udenfor og set som mindre værd som borgere i det danske samfund på grund af deres hudfarve eller religion	☐	☐	☐	☐	☐	☐

De næste spørgsmål handler fortsat om unge, DER GÅR PÅ TINGBJERG SKOLE PÅ SAMME KLASSETRIN SOM DIG SELV. Du skal stadig prøve at gætte!

HVOR MANGE AF DEM TROR DU...

	Ingen	Næsten in- gen	En del	Omkring halvdelen	De fleste	Næsten alle
ryger tobak hver dag	☐	☐	☐	☐	☐	☐
bruger snus hver dag	☐	☐	☐	☐	☐	☐
bliver fulde mindst en gang om måneden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år er blevet tilbudt at prøve eller købe hash	☐	☐	☐	☐	☐	☐
har prøvet at ryge hash	☐	☐	☐	☐	☐	☐
har prøvet lattergas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år har drillet eller mobbet en anden, så han eller hun blev ked af det	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år har truet nogen med tæv uden at gøre alvor af det	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Ingen	Næsten ingen	En del	Omkring halvdelen	De fleste	Næsten alle
det seneste år har slået eller tævet nogen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år har truet andre eller tvunget dem til at aflevere penge eller ting (mobiltelefon el. lign)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år har stjålet noget i en butik (butikstyveri)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år har taget eller forsøgt at tage en cykel (cykelstyveri)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år har fået eller købt noget, de vidste eller troede var stjålet (hæleri)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år har lavet eller forsøgt at lave indbrud (i bolig, virksomhed, kælder, klub, skole el. lign.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år med vilje har ødelagt noget, der tilhørte andre (hærværk)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år har lavet graffiti	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år har sat ild til noget (container, udhus, skraldebøtte, knallert el. lign.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år har delt nøgenbilleder eller lignende uden at have fået tilladelse af dem, billederne forestiller	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Ingen	Næsten ingen	En del	Omkring halvdelen	De fleste	Næsten alle
selv mener, at de er med i en bande	☐	☐	☐	☐	☐	☐
faktisk er med i en bande	☐	☐	☐	☐	☐	☐
hænger ud med bandemedlemmer	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år har gået rundt med ulovlig kniv (én eller flere gange)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år har været i besiddelse af slagvåben (i kortere eller længere tid)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år har været i besiddelse af skydevåben (i kortere eller længere tid)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Nu kommer de samme spørgsmål som før, men denne gang om dem, DER GÅR PÅ BRONSHØJ SKOLE. Det drejer sig stadig om unge på dit eget klassetrin, og du skal stadig gætte!

HVOR MANGE AF DEM TROR DU...

	Ingen	Næsten ingen	En del	Omkring halvdelen	De fleste	Næsten alle
synes temmelig eller vældig godt om at gå i skole	☐	☐	☐	☐	☐	☐
aldrig pjækker fra skole	☐	☐	☐	☐	☐	☐
synes temmelig eller vældig godt om undervisningen i skolen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
synes temmelig eller vældig godt om deres lærere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
synes temmelig eller vældig godt om det sociale fællesskab i klassen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
føler sig accepteret, som de er, blandt de andre elever i klassen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
er bange for at fremstå som stræbere overfor deres klassekammerater	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ved, hvad de gerne vil lave, når de er færdige med folkeskolen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
tager en uddannelse, når de er færdige med folkeskolen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
bliver arbejdsløse, når de er færdige med folkeskolen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
bliver kriminelle, når de er færdige med folkeskolen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Ingen	Næsten in- gen	En del	Omkring halvdelen	De fleste	Næsten alle
ofte føler sig holdt udenfor og set som mindre værd som borgere i det danske samfund på grund af deres bopæl	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ofte føler sig holdt udenfor og set som mindre værd som borgere i det danske samfund på grund af deres hudfarve eller religion	☐	☐	☐	☐	☐	☐

De næste spørgsmål handler fortsat om dem, DER GÅR PÅ BRØNSHØJ SKOLE. Det drejer sig stadig om unge på dit eget klassetrin, og du skal stadig gætte!

HVOR MANGE AF DEM TROR DU...

	Ingen	Næsten in- gen	En del	Omkring halvdelen	De fleste	Næsten alle
ryger tobak hver dag	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
bruger snus hver dag	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
bliver fulde mindst en gang om måneden	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
det seneste år er blevet tilbudt at prøve eller købe hash	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
har prøvet at ryge hash	☐	☐	☐	☐	☐	☐
har prøvet lattergas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år har drillet eller mobbet en anden, så han eller hun blev ked af det	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år har truet nogen med tæv uden at gøre alvor af det	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Ingen	Næsten ingen	En del	Omkring halvdelen	De fleste	Næsten alle
det seneste år har slået eller tævet nogen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år har truet andre eller tvunget dem til at aflevere penge eller ting (mobiltelefon el. lign)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år har stjålet noget i en butik (butikstyveri)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år har taget eller forsøgt at tage en cykel (cykelstyveri)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år har fået eller købt noget, de vidste eller troede var stjålet (hæleri)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år har lavet eller forsøgt at lave indbrud (i bolig, virksomhed, kælder, klub, skole el. lign.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år med vilje har ødelagt noget, der tilhørte andre (hærværk)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år har lavet graffiti	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år har sat ild til noget (container, udhus, skraldebøtte, knallert el. lign.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år har delt nøgenbilleder eller lignende uden at have fået tilladelse af dem, billederne forestiller	☐	☐	☐	☐	☐	☐
selv mener, at de er med i en bande	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Ingen	Næsten ingen	En del	Omkring halvdelen	De fleste	Næsten alle
faktisk er med i en bande	☐	☐	☐	☐	☐	☐
hænger ud med bandemedlemmer	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år har gået rundt med ulovlig kniv (én eller flere gange)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år har været i besiddelse af slagvåben (i kortere eller længere tid)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år har været i besiddelse af skydevåben (i kortere eller længere tid)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Nu kommer der nogle spørgsmål om dig selv.

Hvad synes du om at gå i skole?

- Vældig godt
- Temmelig godt
- Ligeglad
- Bryder mig ikke om det

Hvad synes du om undervisningen i skolen?

- Vældig godt
- Temmelig godt
- Ligeglad
- Bryder mig ikke om den

Hvad synes du om lærerne i skolen?

- Vældig godt
- Temmelig godt
- Ligeglad
- Bryder mig ikke om dem

Hvad synes du om det sociale fællesskab i klassen?

- Vældig godt
- Temmelig godt
- Ligeglad
- Bryder mig ikke om det

Føler du dig accepteret, som du er, blandt de andre elever i klassen?

- Vældig meget
- Temmelig meget
- Nogenlunde
- Nej, det gør jeg ikke

Er du er bange for at fremstå som en stræber overfor dine klassekammerater?

- Vældig meget
- Temmelig meget
- Ja, lidt
- Nej, det er jeg ikke

Hvor populær synes du selv, du er i din klasse?

- Jeg tilhører den mest populære tredjedel
- Jeg tilhører dem midt i mellem
- Jeg tilhører den mindst populære tredjedel

Hvordan synes du, at du klarer dig fagligt i skolen sammenlignet med de andre i din klasse?

- Rigtig godt, jeg er nok en af de bedste
- Over gennemsnittet
- Som gennemsnittet
- Under gennemsnittet
- Ikke så godt, jeg er nok en af de dårligste

Ved du, hvad du gerne vil lave, når du er færdig med folkeskolen?

- Nej, det ved jeg ikke
- Ja, det tror jeg
- Ja, det ved jeg helt sikkert

Hvornår regner du med at ville afslutte din skolegang?

- Efter 9. klasse
- Efter 10. klasse
- Efter gymnasiet
- Efter HH/HTX eller lignende
- Efter teknisk skole eller lignende

Tror du, der er risiko for, at du ender som arbejdsløs efter folkeskolen?

- Nej, absolut ikke
- Nej, det tror jeg ikke
- Ja, måske
- Ja, det er der stor risiko for

Tror du, der er risiko for, at du havner i kriminalitet, når du er færdig med folkeskolen?

- Nej, absolut ikke
- Nej, det tror jeg ikke
- Ja, måske
- Ja, det er der stor risiko for

Føler du dig holdt udenfor og set som mindre værd som borger i det danske samfund på grund af din bopæl?

- Nej, aldrig
- Nej, men jeg har gjort det tidligere
- Ja, en gang imellem
- Ja, tit
- Ja, hver dag eller næsten hver dag

Føler du dig holdt udenfor og set som mindre værd som borger i det danske samfund på grund af din hudfarve eller religion?

- Nej, aldrig
- Nej, men jeg har gjort det tidligere
- Ja, en gang imellem
- Ja, tit
- Ja, hver dag eller næsten hver dag

Hvor ofte ryger du tobak?

- Jeg har aldrig røget tobak
- Jeg har kun prøvet det én gang
- Jeg har kun prøvet det et par gange
- Jeg ryger, men kun til fester
- Jeg ryger hver dag

Hvor ofte bruger du snus?

- Jeg har aldrig brugt snus
- Jeg har kun prøvet det én gang
- Jeg har kun prøvet det et par gange
- Jeg bruger snus, men kun til fester
- Jeg bruger snus hver dag

Hvor ofte drikker du, så du føler dig fuld?

- Aldrig
- Sjældent
- 1-3 gange om måneden
- 1-2 gange om ugen
- Mindst 3 gange om ugen

Tror du, at der er andre unge, der mener eller tror, at du er med i en eller anden slags bande?

- Nej, absolut ikke
- Nej, det tror jeg ikke
- Nej, men det har der været
- Ja, måske
- Ja, helt sikkert

Mener du selv, at du er med i en eller anden slags bande?

- Nej, absolut ikke
- Nej, det tror jeg ikke
- Nej, men det har jeg været
- Ja, måske
- Ja, helt sikkert

Hænger du ud sammen med nogen, der er med i en eller anden slags bande?

- Nej, aldrig
- Nej, men jeg har gjort det tidligere
- Ja, en gang imellem
- Ja, tit
- Ja, hver dag eller næsten hver dag

HAR DU I DE SIDSTE 12 MÅNEDER...

	Nej	Ja, én gang	Ja, flere gange
pjækket fra skole	☐	☐	☐
blevet tilbudt at prøve eller købe hash	☐	☐	☐
prøvet at ryge hash	☐	☐	☐
prøvet lattergas	☐	☐	☐
alene eller sammen med andre drillet eller mobbet en anden, så han eller hun blev ked af det	☐	☐	☐
truet nogen med tæv uden at gøre alvor af det	☐	☐	☐
slået eller tævet nogen	☐	☐	☐
truet andre eller tvunget dem til at aflevere penge eller ting (mobiltelefon el. lign.)	☐	☐	☐
stjålet noget i en butik (butikstyveri)	☐	☐	☐
taget eller forsøgt at tage en cykel (cykelstyveri)	☐	☐	☐
fået eller købt noget, du vidste eller troede var stjålet (hæleri)	☐	☐	☐
lavet eller forsøgt at lave indbrud (i bolig, virksomhed, kælder, klub, skole el. lign.)	☐	☐	☐
med vilje ødelagt noget, der tilhørte andre (hærværk)	☐	☐	☐
lavet graffiti	☐	☐	☐
sat ild til noget (container, udhus, skraldebøtte el. lign.)	☐	☐	☐

	Nej	Ja, én gang	Ja, flere gange
delt nøgenbilleder eller lignende uden at have fået tilladelse af dem, billederne forestiller	☐	☐	☐
gået rundt med ulovlig kniv	☐	☐	☐
været i besiddelse af slagvåben	☐	☐	☐
været i besiddelse af skydevåben	☐	☐	☐

Nu kommer der nogle spørgsmål om de forventninger, som du oplever, at folk har til dig.

Hvad tror du, dine lærere tænker om din fremtid? De regner med at...

- det vil gå mig vældig godt
- det vil gå mig godt
- det vil gå mig mindre godt

Hvad tror du, dine pædagoger tænker om din fremtid? De regner med at...

- det vil gå mig vældig godt
- det vil gå mig godt
- det vil gå mig mindre godt
- jeg har ikke kontakt til pædagoger

Hvad tror du, dine forældre tænker om din fremtid? De regner med at...

- det vil gå mig vældig godt
- det vil gå mig godt
- det vil gå mig mindre godt

Hvad tror du selv om din egen fremtid? Jeg regner med, at...

- det vil gå mig vældig godt
- det vil gå mig godt

det vil gå mig mindre godt

Her til slut kommer der nogle mere generelle spørgsmål om din klasse og dig selv.

Hvor mange i din klasse kan du rigtig godt lide at være sammen med?

- Ingen
- 1
- 2-3
- 4-5
- 6 eller flere
- Alle

Hvor mange i din klasse ville du kunne betro en hemmelighed?

- Ingen
- 1
- 2-3
- 4-5
- 6 eller flere
- Alle

Forestil dig, at du har et problem med dine forældre. Hvor mange i din klasse, tror du, ville hjælpe dig med dette problem, hvis du spørger dem om det?

- Ingen
- 1
- 2-3
- 4-5
- 6 eller flere
- Alle

Forestil dig, at du mangler penge. Hvor mange i din klasse, tror du, vil låne dig fx 200 kr. i 2 måneder, hvis du spurgte dem?

- Ingen
- 1
- 2-3
- 4-5

- 6 eller flere
- Alle

Forestil dig, at du har et problem med at blive drillet eller mobbet af andre på skolen. Hvor mange i din klasse, tror du, ville hjælpe dig med dette problem, hvis du spørger dem?

- Ingen
- 1
- 2-3
- 4-5
- 6 eller flere
- Alle

Forestil dig, at du har et problem med at følge med i et eller flere fag. Hvor mange i din klasse, tror du, vil hjælpe dig med dette problem, hvis du spørger dem?

- Ingen
- 1
- 2-3
- 4-5
- 6 eller flere
- Alle

Synes du, at der er et godt sammenhold i klassen?

- Ja, i høj grad
- Ja, i nogen grad
- Nej
- Nej - tværtimod

Synes du, at man er god til at lytte til hinanden i klassen?

- Ja, i høj grad
- Ja, i nogen grad
- Nej

Føler du dig ensom?

- Nej
- Ja, af og til
- Ja, tit
- Ja, meget tit

Hvis der kom en og tilbød dig at få 5.000 kr. her og nu, ELLER 10.000 kr. om et år, hvad ville du så foretrække?

- Helt sikkert 5.000 kr. her og nu
- Tror jeg ville foretrække 5.000 kr. her og nu
- Er meget i tvivl
- Tror jeg ville foretrække 10.000 kr. om et år
- Helt sikkert 10.000 kr. om et år

Sparer du noget op af de lommepenge, du får, eller de penge, du tjener?

- Nej
- Ja, jeg sparer lidt op
- Ja, jeg sparer en hel del op

De næste spørgsmål er formuleret som påstande, du skal erklære dig enig eller uenig i.

"Den, der ikke gør sit bedste i skolen, vil fortryde det senere i livet."

- Helt uenig
- Lidt uenig
- Hverken enig eller uenig
- Lidt enig
- Helt enig

"Hvis man ikke har lyst, er der ingen grund til at fortsætte i skolen."

- Helt uenig
- Lidt uenig
- Hverken enig eller uenig
- Lidt enig
- Helt enig

"Jeg lever mit liv her og nu, og tænker ikke meget på fremtiden."

- Helt uenig
- Lidt uenig
- Hverken enig eller uenig
- Lidt enig
- Helt enig

"Jeg har vanskeligt ved at styre mit temperament, når jeg bliver vred."

- Helt uenig
- Lidt uenig
- Hverken enig eller uenig
- Lidt enig
- Helt eni

"Jeg har det med at handle, før jeg tænker."

- Helt uenig
- Lidt uenig
- Hverken enig eller uenig
- Lidt enig
- Helt enig

"Jeg har det med at synes, at der skal ske noget hele tiden."

- Helt uenig
- Lidt uenig
- Hverken enig eller uenig
- Lidt enig
- Helt enig

"Jeg har tit vanskeligt ved at koncentrere mig."

- Helt uenig
- Lidt uenig
- Hverken enig eller uenig
- Lidt enig
- Helt enig

"Mine følelser løber ofte af med mig."

- Helt uenig
- Lidt uenig
- Hverken enig eller uenig
- Lidt enig
- Helt enig

"Jeg gør tit noget, fordi det er sjovt eller spændende, selv om det egentlig er dårligt for mig."

- Helt uenig
- Lidt uenig
- Hverken enig eller uenig
- Lidt enig
- Helt enig

"Jeg er virkelig god til at modstå fristelser."

- Helt uenig
- Lidt uenig
- Hverken enig eller uenig
- Lidt enig
- Helt enig

"Jeg mister nemt modet, når noget går mig imod."

- Helt uenig
- Lidt uenig
- Hverken enig eller uenig
- Lidt enig
- Helt enig

Afslutningsvis kommer der et par baggrundsspørgsmål om dig selv.

Er du dreng eller pige?

- Dreng
- Pige

Hvor gammel er du?

Hvor bor du?

- I Tingbjerg
- I Brønshøj
- I en anden del af København

Er du født i Danmark?

- Ja
- Nej

Er dine forældre født i Danmark?

- Ja, både min far og min mor
- Kun min far, ikke min mor
- Kun min mor, ikke min far

Nej, ingen af dem

Hvilket sprog taler I mest i din familie?

Dansk

Andet end dansk

TAK FORDI DU VILLE VÆRE MED!